Aika 16.11.2026, klo 10:00

Paikka Kokoushuone Tammi

Käsiteltävät asiat

§ 170 **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**

§ 171 **Pöytäkirjan tarkastaminen**

§ 172 **Maakuntajohtajan ajankohtainen katsaus**

§ 173 **Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2027–2029**

§ 174 **Perussuomalaisten valtuustoryhmän aloite**

§ 175 **Varsinais-Suomen liiton asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä saaristolaiksi**

§ 176 **Lausunto koskien arviointikertomuksessa 2025 esitettyjä toimenpiteitä**

§ 177 **Lausunto luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi vuosille 2027–2031**

§ 178 **Varsinais-Suomen liiton lausunto maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta Suomen susikannan hoitosuunnitelmaksi**

§ 179 **Vaikuttajakoulun 10. vuosi keskittyy nuorten pohjoismaiseen yhteistyöhön**

§ 180 **Toimintamallit kuntien energiatehokkuuden ja korjausrakentamisen tukemiseksi TOKAT -hankkeen käynnistäminen**

§ 181 **Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen Varsinais-Suomen hankkeen päättäminen**

§ 182 **Kuntien Metso-rantajatkumot -hankkeen päättäminen**

§ 183 **Lähempää lautaselle -hankkeen päättäminen**

§ 184 **KYMPPI – Kalatalouden ympäristöohjelma 2023–2026 -hankkeen päättäminen**

§ 185 **We make transition -hankkeen päättäminen**

§ 186 **Nordic MSP Forum -hankkeen päättäminen**

§ 187 **Hallintoviranomaisen päätös oikaisuvaatimukseen koskien Central Baltic -ohjelmasta rahoitetun hankkeen maksatuspäätöstä nro 173/2026**

§ 188 **Elina Hiltusen ero maakuntahallituksen ja hankerahoitusjaoston jäsenyydestä sekä maakuntavaltuuston jäsenyydestä**

§ 189 **Sanna Vauranojan ero saaristotoimikunnan jäsenyydestä**

§ 190 **Varsinais-Suomen liiton EU-edunvalvonta CPMR-järjestössä – edustajan nimeäminen liikennetyöryhmään**

§ 191 **Ajankohtainen katsaus maakuntavaltuustolle**

§ 192 **Maakunnan tila syksy 2026 -katsaus**

§ 193 **Luettelo toimivallan siirtämispäätöksistä 2025**

§ 194 **Aluesuunnittelujaoston 19.10.2026 antamat lausunnot ja käsittelemät asiat**

§ 195 **Viranhaltijapäätökset**

§ 196 **Tiedoksi annettavat asiat**

Osallistujat

Ville Valkonen, puheenjohtaja
Saku Nikkanen, 1. varapuheenjohtaja
Pekka Kuusisto, 2. varapuheenjohtaja
Petra Määttänen, sihteeri
Mikko Aaltonen
Kimmo Aho
Teija Ek-Marjamäki
Marjukka Karttunen
Timo Katajainen
Laura Kontu
Arttu Laaksonen
Emma Lindqvist
Sari Pesonen
Juhani Pilpola
Eija Raunio
Jaana Reijonsaari
Ville Roslakka
Elina Ruohonen
Konsta Weber
Nicke Wulff
Anna-Leena Yli-Jama
Kaija Hartiala, Mv:n I varapuheenjohtaja
Sara Koiranen, Mv:n III varapuheenjohtaja
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö
Laura Lähteenmäki-Ojala, Mv:n II varapuheenjohtaja
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Heidi Saaristo-Levin, suunnittelujohtaja
Kirsi Stjernberg, viestintäpäällikkö
Aliisa Wahlsten, Mv:n puheenjohtaja
Jyri Arponen

§ 170
Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kutsu ja esityslista on lähetetty maakuntahallituksen jäsenille ja varajäsenille sekä maakuntavaltuuston puheenjohtajille.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Puheenjohtaja toteaa kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Hyväksytään kokouksen käsittelyjärjestykseksi jäsenille toimitettu esityslista.

§ 171
Pöytäkirjan tarkastaminen

Pöytäkirjat hyväksytään ja tarkastetaan sähköisesti.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus valitsee pöytäkirjantarkastajiksi Laura Kontun ja Pekka Kuusiston.

§ 172
Maakuntajohtajan ajankohtainen katsaus

Pohjoismaisen varautumisen liikennestrategia priorisoi Turun ja Naantalin yhteydet Ruotsiin

Pohjoismainen varautumisen liikennejärjestelmästrategia julkaistiin maaliskuussa 2026. Strategian tavoitteena on vahvistaa Pohjoismaiden liikennejärjestelmän varautumista, huoltovarmuutta ja sotilaallista liikkuvuutta. Strategiassa määritellään neljä priorisoitua pohjoismaista liikennekäytävää sekä kehittämistarpeita infrastruktuuriin, liikennepalveluihin, kalustoon ja toimintatapoihin. Yksi priorisoiduista käytävistä yhdistää Norjan ja Ruotsin Suomen länsirannikolle Tukholman sekä Hangon, Turun ja Naantalin kautta.

Varsinais-Suomen kannalta linjaus on merkittävä, sillä se tunnistaa Turun ja Naantalin kautta kulkevan Ruotsin-yhteyden osaksi pohjoismaisen varautumisen keskeistä liikenneverkkoa. Strateginen yhteys ei toiminnallisesti pääty satamiin, vaan joukkojen, kaluston ja tavaravirtojen kuljettaminen edellyttää toimivia jatkoyhteyksiä ja riittävää logistista kapasiteettia satamista muualle Suomeen. Strategiassa tunnistetaan häiriötilanteisiin (esim. Suomenlahden sulkeutuminen) liittyviä satamien kapasiteettihaasteita.

Liikennejärjestelmästrategiaa esiteltiin alueille järjestetyssä tilaisuudessa 30.10.2026. Varsinais-Suomi nosti tilaisuudessa esille erityisesti priorisoidun Turku–Tukholma-yhteyden konkreettisesti vaatimat investoinnit, kuten E18 Turun kehätien parantamisen sekä yleisesti satamien ja niiden takamaayhteyksien kapasiteetin vahvistamisen. Strategisten valintojen tulisi näkyä myös tulevissa kansallisissa investoinneissa ja EU-rahoituksen hyödyntämisessä. Maakunnan näkökulmasta keskeistä on, että pohjoismaisen strategian tunnistama länsiyhteys näkyy jatkossa myös Suomen liikennejärjestelmän investointiprioriteeteissa.

Varsinais-Suomen työllisyysaste kääntyi kasvuun

Varsinais-Suomen työllisyysaste oli vuoden 2026 kolmannella neljänneksellä 78,8 %. Työllisyysaste kasvoi peräti 2,9 prosenttiyksikköä edellisvuotisesta, ja työllisyysasteen kehitystrendi kääntyi selvään kasvuun. Myös työllisten määrä kääntyi kasvuun. Työvoimatutkimuksen mukaan Varsinais-Suomessa oli vuoden kolmannella neljänneksellä 241 000 työllistä, mikä on mittaushistorian korkein luku.

Vaikka otospohjaisen työvoimatutkimuksen alueellisissa työllisyystiedoissa on aina epävarmuutta, viestivät uusimmat tilastotiedot selvästä käänteestä työllisyyskehityksessä. Varsinais-Suomen yritysten liikevaihdon kasvu vahvistui jo vuoden 2025 lopussa. Työllisyyden kasvu näyttääkin heijastavan viiveellä myönteistä suhdannekehitystä.

Varsinais-Suomen liitossa on siirrytty käyttämään työllisyysasteen seurannassa 20–64-vuotiaiden työllisyysastetta aiemman 15–64-vuotiaiden sijaan. Tilastokeskus on siirtynyt jo aiemmin seuraamaan 20–64-vuotiaiden työllisyysastetta, sillä se kuvaava paremmin työmarkkinoilla aktiivista työikäistä väestöä.

Analyysiin liittyvät kuvat ovat nähtävissä Lounaistiedon sivuilla: lounaistieto.fi /varsinais-suomen-tyollisyys-kaantyi-kasvuun

Varsinais-Suomen vienti kasvussa

Varsinais-Suomen ulkomaakaupan tavaravienti oli vuoden 2026 ensimmäisellä puolikkaalla 5,7 miljardia euroa, mikä oli selvästi maan toiseksi korkein luku. Tavaravienti kasvoi edellisen vuoden tammi–kesäkuuhun verrattuna 110 %, sillä vuotta aiemmin tavaraviennin määrä oli vain 2,8 miljardia euroa.

Tavaraviennin kasvu yli kaksinkertaiseksi selittyy Meyer Turun risteilijätilauksien luovutusajankohdilla. Turun telakalta on luovutettu uusi jättiristeilijä sekä kesällä 2025 että 2026. Vuonna 2025 aluksen luovutus osui kuitenkin heinäkuulle, kun tänä vuonna luovutus tapahtui kesäkuussa. Koska risteilijätilaus kirjataan vienniksi luovutushetkellä, selittää tämä vuoden 2026 nopeaa kasvua. Koko vuoden vientitilastoissa kasvu ei tule olemaan yhtä nopeaa.

Analyysiin liittyvät kuvat ovat nähtävissä Lounaistiedon sivuilla: lounaistieto.fi /varsinais-suomen-vienti-kasvussa

Lähijunien tilanne

Varsinais-Suomen liiton ja 14 kunnan kaksivuotisessa Lähijuna Varsinais-Suomeen -yhteistyöprojektissa on selvitetty lähijunaliikenteen käynnistämismahdollisuuksia Varsinais-Suomessa. Keskeistä on edelleen kuntien ja valtion yhteisen näkemyksen muodostaminen liikenteen käynnistämisestä ja sen rahoituksesta. Liikenteen käynnistämiseen liittyvät valtakunnallisen tason poliittiset esteet tulisi maakunnan näkökulmasta saada ratkaistua mahdollisimman pian.

Parhaillaan yhteistyössä laaditaan Varsinais-Suomen lähijunavisiota, jolla selkeytetään alueen yhteistä näkemystä, seuraavia askelia ja viestiä valtion suuntaan. Samalla keskustellaan yhteistyön jatkon käytännön toteutuksesta.

Lähijuna Varsinais-Suomeen -yhteistyöprojektin loppuseminaari järjestetään Vierailukeskus Joessa Turussa torstaina 26.11.2026 klo 13.00–15.30. Seminaarissa kuullaan projektin keskeiset tulokset sekä asiantuntijapuheenvuoroja aluekehityksen, liikennejärjestelmän ja elinkeinoelämän näkökulmista. Maakuntahallituksen jäsenet on kutsuttu tilaisuuteen.

Tulevan EU:n rahoituskehyskauden 2028–2034 kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelun tilanne

EU:n monivuotisen rahoitusohjelman 2028–2034 kansallisen hallintomallin ja sisältöjen suunnittelu on käynnissä. Suomen osalta kansallisen ja alueellisen

kumppanuussuunnitelman valmistelun koordinoinnista vastaa valtionvarainministeriö tiiviissä yhteistyössä valtioneuvoston kanslian kanssa.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on hyväksynyt kumppanuussuunnitelman teemaluvut, jotka ohjaavat rahojen jakautumista, valmistelua sekä toimeenpanon vastuita. Lukujen alle suunnitellaan kulmakivitoimia, investointikokonaisuuksia sekä uudistuksia poikkihallinnollisesti. Kulmakivitoimien vähimmäiskoko on 200 miljoonaa euroa (EU-osuus). Vahvistetut teemaluvut ovat seuraavat:

1. Puhdas siirtymä (energia & ilmasto), ympäristö ja saavutettavuus
2. Maa- ja kalatalous
3. TKI, osaaminen ja pk-yritykset
4. Turvallisuus, puolustus ja muuttoliike
5. Nuoret, sosiaalinen yhteenkuuluvuus, työllisyys, hyvinvointi ja oikeus

Kansallinen laajennettu valmisteluryhmä valmistelee kulmakivitoimia, jotka esitellään marraskuun aikana. Maakuntien liitoilla on keskeinen vastuu alueellisen näkökulman tuomisessa NRPP-valmisteluun mm. maakunnan yhteistyöryhmän kautta.

Yhtenä alueellisena erityispiirteenä esitämme Saaristomeren valuma-alueen nostamista strategiseksi erityisalueeksi Suomen kansallisessa ja alueellisessa kumppanuussuunnitelmassa vuosille 2028–2034. Esitys vastaa komission CAP-tavoitteeseen ohjata 43 % rahoituksesta ilmasto- ja ympäristötoimiin. Maatalouden ympäristökorvauksia tulee korottaa ja kohdentaa tietopohjaisesti kuormittavimmille peltolohkoille (15 prosenttia peltopinta-alasta). Tukien kohdentaminen perustuisi olemassa oleviin riskiaineistoihin ja kohdentamismalleihin sekä vaiheittain laajennettavaan ravinnetietoon. Lohkokohtaisten ravinnetietojen luovuttaminen olisi edellytys korotetulle tukitasolle.

Kokouksessa käydään läpi kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelun tilanne.

Varsinais-Suomen EAKR -rahoituksen painopisteet vuodelle 2027

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) on yksi Euroopan koheesiopolitiikan rahastoista, jonka tavoitteena on tasoittaa maiden ja alueiden välisiä kehityseroja, luoda elinvoimaa, parantaa työllisyyttä, tukea kestävää kasvua ja lisätä kilpailukykyä. Rahastosta tuetaan näitä tavoitteita rahoittamalla erilaisia kehittämishankkeita. Varsinais-Suomen liitto kuuluu Uudenmaan liiton koordinaatioon.

Varsinais-Suomen liitto kohdentaa EAKR -rahoitusta Maakuntastrategian 2040+ sekä älykkään erikoistumisen strategian 2026–2029 tavoitteita edistäviin kehittämishankkeisiin. Vuoden 2027 rmyöntövaltuus Varsinais-Suomessa on noin 900 000 euroa. Erityisenä painopisteenä on maakunnan elinvoiman sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kasvun edistäminen.

Rahoitushaku aukeaa alkuvuodesta 2027 yhteistyössä Uudenmaan liiton koordinaation kanssa.

Rahoitushaku avataan toimintalinjojen 1 Innovatiivinen Suomi ja 2 Hiilineutraali Suomi seuraaviin erityistavoitteisiin:

Erityistavoite 1.1 Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen

Erityistavoite 2.1 Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Erityistavoite 2.3 Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

Ohjelmakaudella 2021–2027 on tähän mennessä Varsinais-Suomessa rahoitettu 40 EAKR -kehittämishanketta ja niihin on sidottu ohjelmarahoitusta yhteensä 9,13 miljoonaa euroa.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä ajankohtaisen katsauksen tiedoksi.

§ 173
Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2027–2029

VSLDno-2026-273

Liitteet

1 Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2027–2029
2 Kuntien esitykset talousarvio 2027 ja taloussuunnitelmaluonnos 2027-2029

Maakuntahallitus 24.8.2026 ja 21.9.2026 on käsitellyt alustavan talousarvion ja taloussuunnitelmaluonnoksen sekä varaa jäsenkunnille mahdollisuuden esityksien tekemiseen kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi.

Varsinais-Suomen liiton perussopimuksen 20 § mukaan: "Taloussuunnitelmaa valmisteltaessa jäsenkunnille on varattava tilaisuus esityksen tekemiseen kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi. Talousarvio ja -suunnitelma tulee käyttötalouden osalta eritellä tehtävittäin ja investointien osalta hankkeittain."

Vuoden 2027 talousarvioon ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaan on tehty varaus Turun kaupungin kanssa tehtävään markkinointiyhteistyöhön liittyen. Turun lentoaseman yhteyksien kehittäminen ja niiden täysimittainen hyödyntäminen edellyttävät aktiivisia markkinointitoimia sekä määräaikaista taloudellista panostusta.

Valmistellussa markkinointiyhteistyömallissa Turun kaupunki vastaa markkinoinnin käytännön toteuttamisesta ja mahdollisista palveluntuottajasopimuksista. Varsinais-Suomen liiton roolina olisi tähän tarkoitukseen osoitetun rahoituksen kokoaminen alueen kunnilta maksuosuuksina. Yhteistyösopimukseen perustuvia kustannuksia ei ole tarkoitus kattaa liiton nykyisiin tehtäviin osoitetuista kuntien maksuosuuksista, vaan maksuosuuksiin vuosittain tehtävällä korotuksella.

Markkinointiyhteistyön kustannuksiksi arvioidaan noin 1,3 miljoonaa euroa kolmen vuoden sopimuskaudella. Ensimmäisen vuoden rahoitus on arviolta 300 000 euroa, vuonna 2028 summa olisi 400 000 euroa ja vuonna 2029 summa olisi 600 000 euroa.

Kuntien esitykset sekä lopullinen talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys käsitellään maakuntahallituksessa 16.11.2026 ja viedään 7.12.2026 maakuntavaltuuston päätettäväksi. Varsinais-Suomen liiton yhteistyökomitea käsitteli talousarvion ja toimintasuunnitelmaluonnoksen kokouksessaan 2.11.2026.

Maakuntavaltuusto on vahvistanut vuoden 2025 tilikauden tulokseksi 60 280 euroa ylijäämää ja vuoden 2026 arvioiduksi alijäämäksi yhteensä 100 633 euroa. Nykyisillä toimintatuotoilla vuodesta 2027 arvioidaan tulevan alijäämäinen 130 462 euroa. Alijäämä suunnitellaan katettavaksi edellisten tilikausien ylijäämätililtä.

Liiton toimintatuotot koostuvat pääosin kuntien maksuosuuksista yhteensä 3 899 900 euroa. Talousarviossa on lisäksi varauduttu 300 000 euron markkinointiyhteistyöhön jäsenkuntien kanssa. Mikäli yhteistyösopimus toteutuu, jäsenkunnilta laskutettava kokonaismäärä olisi yhteensä 4 199 900 euroa. Markkinointiyhteistyöhön liittyvä 300 000 euron maksuosuus laskutetaan erikseen yhteistyösopimuksen tekemisen jälkeen.

Jäsenkunnille varattuun mahdollisuuteen tehdä esityksiä kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi vastasi määräaikaan mennessä 15 kuntaa.

Valmistelija/lisätiedot
Petra Määttänen, hallintojohtaja
Elena Pekonen, talouspäällikkö
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että

1. maakuntavaltuusto hyväksyy Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027–2029.
2. talousarvion 2027 tuloslaskelmassa tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden
3. maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin vuoden 2027 talousarvion käyttötalousosan käyttösuunnitelman.

§ 174
Perussuomalaisten valtuustoryhmän aloite

VSLDno-2026-458

Perussuomalaisten valtuustoryhmä jätti Varsinais-Suomen maakuntavaltuuston kokouksessa 8.6.2026 (§ 13) seuraavan aloitteen:

"Saaristomeren suurin joki kaipaa ennallistamistekoja

Paimionjoen ennallistaminen, Askalankosken, Juntolan sekä Juvan voimalaitoksien patojen purku ja kalakantojen vahvistaminen

Asia
Paimionjoen vesistön ekologisen tilan parantaminen, kalojen vaellusesteiden poistaminen, Askalankosken, Juntolan sekä Juvan voimalaitoksien patojen purku sekä kalakantojen vahvistaminen.

Perustelut
Paimionjoki on Varsinais-Suomen merkittävimpiä jokivesistöjä, mutta sen ekologinen tila on monin paikoin heikentynyt pitkään jatkuneen kuormituksen, rakenteellisten muutosten sekä vaellusesteiden vuoksi. Erityisesti Askalankosken, Juntolan ja Juvan pato- ja voimalarakenteet estävät kalojen luontaisen liikkumisen ja lisääntymisen, mikä on johtanut vaelluskalakantojen heikkenemiseen tai paikoin katoamiseen.

Euroopan Unionin vesipuitedirektiivi sekä kansallinen vesienhoitolainsäädäntö velvoittavat parantamaan vesistöjen ekologista tilaa. Lisäksi luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttävät virtavesien ennallistamista. Vaellusesteiden purkaminen on yksi kustannustehokkaimmista keinoista palauttaa kalakantojen elinvoimaisuus sekä vahvistaa koko jokiekosysteemin toimintaa.

Askalankosken, Juntolan ja Juvan patojen purku mahdollistaisi kalojen vapaan kulun mereltä yläjuoksulle. Tämä tukisi erityisesti taimenen, lohen ja muiden vaelluskalojen lisääntymistä. Samalla jokialueen virkistyskäyttö, kalastusmahdollisuudet sekä alueen vetovoima paranisivat. Paimionjoesta voisi tulla Saaristomerityön konkreettinen esimerkki.

Useissa suomalaisissa kohteissa vastaavat hankkeet ovat osoittaneet, että patojen purku lisää nopeasti luonnon monimuotoisuutta ja parantaa vesistöjen tilaa ilman merkittäviä haittoja. Tästä hyvänä esimerkkinä Hiitolanjoki.

Esitys
Esitämme, että Varsinais-Suomen liitto:

- Huomioi hankkeen tärkeänä osana maakunnan ilmasto- ja luonnon monimuotoisuusstrategiaa.

- Käynnistää selvityksen Paimionjoen ennallistamisesta kokonaisuutena yhteistyössä Elinvoimakeskuksen, Luonnonvarakeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen, kuntien, tutkimuslaitosten ja paikallisten toimijoiden kanssa.
- Selvittää Askalankosken, Juntolan ja Juvan patojen purkamisen tekniset, taloudelliset ja ympäristövaikutukset sekä mahdolliset rahoituslähteet.
- Laatii toimenpideohjelman vaellusesteiden poistamiseksi ja kalakantojen palauttamiseksi Paimionjoen vesistöön.
- Edistää hankkeen rahoitusta esimerkiksi EU ympäristö- ja LIFE-ohjelmien kautta (Askalankosken voimalaitos sijaitsee Natura-alueella), Open Rivers Programme sekä Maa ja metsätalousministeriön Nousu-ohjelman huomioiden.

Vaikutukset

1. Parantaa vesistön ekologista tilaa
2. Vahvistaa uhanalaisia ja heikentyneitä kalakantoja
3. Lisää luonnon monimuotoisuutta
4. Parantaa virkistyskäyttöä ja paikallistaloutta
5. Tukee kansallisia ja EU-tason ympäristötavoitteita

Lopuksi
Paimionjoen ennallistaminen ja Askalankosken, Juntolan ja Juvan patojen purkaminen ovat konkreettisia ja vaikuttavia toimia, joilla voidaan saavuttaa merkittäviä ympäristö- ja yhteiskunnallisia hyötyjä. Nyt on oikea aika edetä asiassa määrätietoisesti."

Valmistelija/lisätiedot
Heidi Saaristo-Levin, aluesuunnittelujohtaja
Timo Juvonen, erikoissuunnittelija
Arttu Koskinen, erikoissuunnittelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle seuraava:

Varsinais-Suomen liiton toiminta ja sitä ohjaavat lait ja asiakirjat vastaavat monilta osin valtuustoaloitteen tavoitteita. Varsinais-Suomen strategian 2040+ mukaan maakunnan tahtotila on suojella ja ennallistaa Saaristomerta ja luonnon monimuotoisuutta. Strategiassa tavoitellaan vesistöjen tilaa parantavien toimenpiteiden toteuttamista luonnon ennallistamiseksi ja vesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Kulttuuri- ja luontomatkailun edellytysten parantaminen, maaseutumaiseman ja monimuotoisen perinneympäristön säilyttäminen ja kehittäminen, sekä viihtyisän elinympäristön suunnitteleminen ovat niin ikään strategian tavoitteita.

Ekologinen kestävyys, luonnonarvojen vaaliminen ja virkistysmahdollisuuksien turvaaminen ovat maakuntakaavan lakisääteisiä sisältövaatimuksia, ja myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät ekologisten yhteyksien säilyttämistä. Varsinais-Suomen voimassa olevan maakuntakaavan yleismääräyksen mukaisesti koko maakuntakaava-alueella on yksityiskohtaisen maankäytön suunnittelun ja rakennustoimenpiteiden oltava ekologisia yhteyksiä turvaavia sekä vesiensuojelutavoitteita edistäviä. Käynnissä olevassa vesien ja voimien vaihemaakuntakaavan valmistelussa on tutkittu maakuntakaavan mahdollisuuksia kohdentaa vesiensuojeluresursseja sinne, missä niiden vaikuttavuus on suurin.

Elinvoimakeskus laatii parhaillaan maakunnallista luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (LUMO-ohjelmaa), jonka pitkän aikavälin visiona on kytkeytynyt luontoverkosto ja tavoitteena uhanalaisen luonnon turvaaminen, luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja luontotyön vaikuttava kohdentaminen. Varsinais-Suomen liitto osallistuu ohjelman valmisteluun aktiivisesti. Myös EU:n ennallistamisasetus edellyttää jokien kytkeytyneisyyttä haittaavien esteiden kartoittamista ja sellaisten esteiden purkamista, joita ei enää tarvita esimerkiksi uusiutuvan energian tuotantoon tai vesihuoltoon.

Paimionjoella erityisesti Paimionjoki-yhdistys ry on tehnyt pitkäjänteistä työtä ekologisesti terveen ja virkistyskäyttöarvoltaan korkean Paimionjoen eteen jo vuodesta 2010. Paimionjoki-yhdistys on toteuttanut joen ekologisen ja virkistyksellisen arvon parantamiseksi lukuisia hankkeita, esimerkiksi koskikunnostuksia kymmenellä eri koskella vuonna 2024. Iktys Oy on vuonna 2016 tehnyt yhdistykselle Paimionjoen vesistön kunnostustarveselvityksen, jossa on arvioitu Askalankosken, Juntolan ja Juvan patojen purkamisen kalataloudellisia vaikutuksia. Selvityksen perusteella padot purkamalla voitaisiin ennallistaa 18,6 kilometriä jokea, mahdollistaa vaelluskalojen laajamittainen poikastuotanto ja hyödyttää laaja-alaisesti Paimionjoen ekosysteemiä.

Paimionjoen valuma-alue on myös Saaristomeri-ohjelman pilottialue, jolle on laadittu valuma-alueen yleissuunnitelma. Valuma-alueen yleissuunnitelmassa voimalaitospatojen ja veden säännöstelyn huomattavat vaikutukset vesistön ekologiseen tilaan ja virkistyskäyttöarvoon on tunnistettu.

Askalankosken, Juntolan ja Juvan voimalaitoksilla on voimassa lainmukaiset luvat toimintaan sekä niihin liittyviin patoihin, ja voimalaitosten toiminta on kannattavaa liiketoimintaa omistajilleen. Lisäksi on huomioitava, että Paimionjoki on Turun seudun raakaveden varavesilähde, jonka kannalta Juvan padon yläpuolinen varastoallas on merkittävä.

Sähköntuotannoltaan voimalaitokset ovat pieniä, eikä niiden purkaminen olisi maakunnan energiantuotannon kokonaisuuden kannalta merkittävä kysymys, mutta vesivoimalaitoksina niillä voi olla kokoaan suurempi merkitys säätövoiman ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Huomionarvoista on myös, että kaikki kolme voimalaitosta on merkitty maakuntakaavaan merkittävinä rakennetun ympäristön kokonaisuuksina. Maakuntakaavan suojelumerkintä ei automaattisesti estä patojen purkamista ja uoman ennallistamista, mutta merkinnän taustalla olevat arvot on turvattava.

Mikäli Paimionjoen kolme voimalaitosta halutaan purkaa, on asiasta neuvoteltava ne omistavan Koskienergia Oy:n kanssa. Yhden voimalaitoksen lunastushinnan suuruusluokasta esimerkin antaa Kuusamon Kuusinkijoen Myllykosken voimalaitos,

jonka Kuusinkijoki kuntoon -yhdistys osti vuonna 2022 Koskienergia Oy:ltä 3,8 miljoonan euron kauppahinnalla.

Paimionjoki on Varsinais-Suomen merkittävimpiä jokia, jonka tilan parantaminen on sopusoinnussa maakunnan strategisten tavoitteiden ja eri tasoilla tehtävän lakisääteisen ja kolmannen sektorin toiminnan kanssa. Paimionjoen ekologisen, kalataloudellisen ja virkistyskäytöllisen tilan parantamiseksi on laadittu useita selvityksiä ja suunnitelma, ja toteutettu huomattava määrä toimenpiteitä. Tämä arvokas työ jatkuu vastaisuudessakin. Askalankosken, Juntolan ja Juvan voimalaitospatojen ja niiden purkamisen vaikutukset Paimionjoen tilaan ovat tiedossa ja purkamisen hyödyllisyys aloitteen tavoitteiden kannalta selvää. Patojen purkaminen vaatisi kuitenkin niiden ostamista, eikä purkamisen olemassa olevaa tietoa tarkempi suunnittelu ole mielekästä ennen kuin sen toteuttaminen on mahdollista. Tarkemmassa suunnittelussa tulisi huomioida myös patojen purkamisen vaikutukset maakunnan energiajärjestelmään ja turvata rakennetun ympäristön arvot. Varsinais-Suomen liitolla ei ole taloudellisia edellytyksiä edistää patojen purkamista. Mikäli jokin toinen taho ryhtyy hankkeeseen, jossa eri näkökulmat yhteensovitetaan, Varsinais-Suomen liitto tukee hanketta strategisten tavoitteidensa mukaisesti. Hankkeeseen soveltuvia EU-rahoituksia voidaan alueen toimijoiden yhteistyönä selvittää siinä vaiheessa, kun kohteiden hallinnan näkökulmasta toimiin voidaan ryhtyä.

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että se pitää edellä esitettyä vastausta riittävänä ja että aloite on loppuun käsitelty.

§ 175
Varsinais-Suomen liiton asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä saaristolaiksi

VSLDno-2026-429

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Varsinais-Suomen liiton asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijaa kuultavaksi valiokuntaan hallituksen esitysluonnoksesta saaristolaiksi. Asiantuntijalausunnon toimittamisen määräaika on ollut 22.10. ja kuuleminen on toteutettu perjantaina 23.10. Varsinais-Suomen liiton lausunto on annettu maakuntajohtajan lausuntona ja kuultavana on ollut edunvalvontajohtaja.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti säädettäväksi uusi saaristolaki. Voimassa oleva laki saariston kehityksen edistämisestä kumottaisiin. Esityksen tavoitteena on edistää saariston elinvoimaa ja vastata muuttuneeseen toimintaympäristöön saaristossa ja yhteiskunnassa. Lain on tarkoitus tulla voimaan pääosin 2.1.2027. Varautumisvelvollisuutta koskeva säännös tulee voimaan kuitenkin kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta, jotta palveluntarjoajilla olisi riittävästi aikaa noudattaa uutta velvollisuutta.

Valmistelija/lisätiedot
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Sami Heinonen, Saaristo- ja maaseutuasiamies
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi maakuntajohtajan lausuntona maa- ja metsätalousvaliokunnalle 23.10.2026 annetun asiantuntijalausunnon:

Varsinais-Suomen liitto pitää yli 45 vuotta vanhan lain päivittämistä tärkeänä. Laki on päivitettävä vastaamaan saariston muuttunutta toimintaympäristöä. Lain keskeisimpänä tavoitteena tulee olla saariston elinvoiman vahvistaminen ja saaristossa asumisen mahdollistaminen. Lisäksi sen on tunnistettava kausi- ja monipaikkainen asuminen, saariston kriittinen infrastruktuuri ja varautuminen sekä saaristoluonnon vaaliminen.

Varsinais-Suomen liitto pitää saaristolakia tärkeänä saariston kehityksen edellytyksenä. Suomen kahdeksasta nykyisestä saaristokunnasta kolme ja osakunnista viisi sijaitsee Varsinais-Suomessa. Asukkaita maakuntamme saaristossa on yhteensä noin 30 000 ja ilman kiinteää tieyhteyttä saaristossa asuu 3 600 asukasta.

Varsinais-Suomen saaristokunnissa, Kemiönsaarella, Kustavissa ja Paraisilla asuu noin kaksi kolmasosaa koko maamme saaristokuntien väestöstä. Kesäkaudella väkimäärä saariston kunnissa moninkertaistuu. Suomen suurimmassa saaristokunnassa Paraisilla on noin 9 400 vapaa-ajan asuntoa, Kemiönsaaressa ja Naantalissa

kummassakin yli 4 800. Suomessa eniten vapaa-ajan asuntoja asukasta kohden on Kustavissa, jossa niitä on yli kolme per asukas eli noin 3 000 kappaletta. Kasvava asumisen monipaikkaisuus lisää merkittävästi lautta- tai yhteysalusten varassa olevien määrää ja tuo vaatimuksia palveluille ja pelastustehtäviin varautumiselle.

Lain tavoite edellytysten luomisesta saariston elinvoiman vahvistamiselle ja saaristossa asumiselle on erityisesti nykyinen geopoliittinen tilanne huomioiden ensiarvoisen tärkeää. Asuttu ja aktiivinen sekä elinvoimainen saaristo on perustavoitteena keskeinen kansallinen turvallisuustekijä ja aluekehityksen voimavara. Saaristopolitiikan toteutuksen ja seurannan vastuuttaminen kaikille ministeriöille on perusteltua, jotta saaristo huomioidaan läpileikkaavana teemana kaikilla hallinnon aloilla.

Saariston määrittely ja sen jakautuminen Suomen ympäristökeskuksen luokituksen mukaisesti ulkosaaristoon, välisaaristoon, sisäsaaristoon ja saaristomaisiin manneralueisiin on perusteltu. Saariston käsite kuvaa aiempaa paremmin ilman kiinteää tieyhteyttä olevia merialueiden ja sisämaan saaria sekä sellaisia saaria ja mantereen alueita, jotka ovat muutoin olosuhteiltaan saaristoon verrattavissa. Muutokset tuovat läpinäkyvyyttä rahoituksen kohdentumiseen ja vähentävät tulkinnanvaraisuutta.

Saaristokuntaa koskeva säännös on merkittävä, sillä se toimii pohjana kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien laskennassa. Osa valtionosuuksien laskennallisista kustannuksista määräytyy kunnan saaristoisuuden perusteella. Saaristokuntapykälää ei kuitenkaan ehdotuksella esitetä muutettavaksi ja uudistus jääkin tältä osin keskeneräiseksi. Saariston käsitteen muutos tulisi kerralla koskea sekä saaristokuntia että hyvinvointialueita. Kuntien rajaaminen muutoksen ulkopuolelle valtionosuusuudistuksen kaatumisen myötä ei tue uudistuksen tavoitteita, eikä kohtele alueita tasavertaisesti.

Hyvinvointialueiden tunnistaminen saaristolaissa on kannatettavaa. Saaristoisten hyvinvointialueiden toimintaedellytykset poikkeavat muista hyvinvointialueista saaristoisuuden takia. Ajalliset etäisyydet ovat pitkät ja saariston palvelut tuovat lisäkustannuksia sote- ja pelastuspalveluille. Varsinais-Suomen liitto korostaa, että saaristoisuuteen perustuvan rahoituksen tulee ennen muuta huomioida ne alueet, joissa saaristoisuus synnyttää merkittäviä haasteita sosiaali- ja terveydenhuollolle ja pelastuspalveluille ja kohdentua näiden palveluiden rahoitukseen. Varsinais-Suomi on tällaisista alueista maassa keskeisin. Varsinais-Suomen hyvinvointialue järjestää esimerkiksi vanhusten kotihoitopalveluita koko saariston alueella.

Nykyisellään neljälle hyvinvointialueelle, joissa sijaitsee saaristokuntia, on myönnetty saaristoisuuden perusteella rahoitusta yhteensä 30 miljoonaa euroa. Rahoituksesta noin 19 miljoonaa kohdentuu Varsinais-Suomelle. Varsinais-Suomen liitto pitää tärkeänä, ettei rahoitettavien hyvinvointialueiden määrää kasvateta, ilman kokonaisuuden lisärahoitusta. Rahoitettavien hyvinvointialuiden määrän lisääminen johtaa palveluiden leikkaamiseen nykyisin saaristokriteerin perusteella rahoitetuilla hyvinvointialueilla.

Suomen yhteysalusliikenteestä valtaosa sijoittuu Varsinais-Suomen saaristoon, jossa on 11 maamme 17 yhteysalusreitistä. Yhteysalusliikenteen järjestämisen ainoana periaatteena on tähän asti ollut saariston vakituinen asutus. Vakituiset asukkaat ovat edelleen tärkein palvelutarpeen lähtökohta, mutta myös kausiasukkaiden

huomioiminen ja yhteys saariston elinkeinotoiminnalle on tärkeä lain uudistamisessa tunnistaa. Raskaan liikenteen kuljetusten järjestämisestä on erikseen säädetty, mikä on elinkeinon harjoittajien osalta täysin välttämätöntä. Laki jättää tulevaisuuteen mahdollisuuden asetuksella säätää liikenteen maksullisuudesta, mikä on hyvä saaristoliikenteen kehittymisen näkökulmasta. Liitto kuitenkin korostaa, että yhteysalusliikenne on pidettävä maksuttomana myös jatkossa saariston vakinaisille asukkaille.

Yhteysalusliikenteen päässä olevat saaret ja niiden asukkaat ovat erityisen haavoittuvaisessa asemassa tilanteissa, joissa yhteysalusliikenne ei toimi, sillä yhteysalusliikenne on usein ainoa kulkumuoto kyseisten saarten ja mantereen välillä. Yhteysalusliikenteen toiminta myös poikkeusoloissa on ensiarvoisen tärkeää ja palveluntuottajan velvoittaminen varautumiseen ja ennakointiin lakivelvoitteisesti on perusteltua. Tilaajan (Lounais-Suomen elinvoimakeskus) ja palvelun tuottajan (varustamo) välinen yhteistyö ja kommunikaatio on tässä keskeistä.

Saaristovaikutusten arviointi maaseutuvaikutusten arvioinnin tapaan on tärkeä. Erilaiset paikalliset ja alueelliset saaristo-ohjelmat lisäävät osaltaan toimenpiteiden vaikuttavuutta, kun paikallisen äänen kuuleminen on varmistettu.

Saariston elinkeinotoiminnan edistämiseksi ja saariston erityisolosuhteet huomioiden mahdollisten yritystukien, kuten EU:n maaseutuohjelman ja alueellisten yritystukien (aluetukikartta), tulee olla saaristossa muita alueita korkeammat saaristoisuudesta johtuvien kustannusvaikutusten kompensoimiseksi.

Lisäksi saariston elinvoimassa tulee huomioida kriittisen tietoliikenneverkon vahvistaminen. Saariston mobiiliverkko on nykyisellään haavoittuvainen. Tällä hetkellä digitaalinen verkko pysyy varajärjestelmän kautta toiminnassa ainoastaan kuusi tuntia. Tämän jälkeen ei edes viranomaisten käyttämä VIRVE-verkko ole toiminnassa. Ruotsissa digitaalinen verkko pysyy käynnissä sähkökatkonkin aikana varajärjestelmällä seitsemän vuorokautta. Esimerkiksi mobiiliverkon ja mastojen toiminta on pystyttävä turvaamaan varajärjestelmällä.

Pykälä saariston tilannekuvan ajantasaisesta seurannasta on perusteltu. Valtioneuvoston velvoite saattaa tilannekuva saaristoa koskien säännöllisesti eduskunnan tiedoksi lisää politiikkatoimien vaikuttavuutta saaristossa ja edistää saaristokysymysten ratkaisua ja pitää saariston säännöllisesti esillä päätösten teossa.

Saaristoasiain neuvottelukunta on valtioneuvoston asettama ja sen parlamentaarisuus on pykälässä asianmukaisesti mainittu. Parlamentaarinen saariston elinvoimaa edistävä toimielin on Euroopan tasolla poikkeuksellinen ja sen aseman varmentaminen lakiteitse on edelleen perusteltua.

§ 176
Lausunto koskien arviointikertomuksessa 2025 esitettyjä toimenpiteitä

VSLDno-2025-522

Liitteet

1 Arviointikertomus vuodelta 2025

Lausunto koskien arviointikertomuksessa 2025 esitettyjä toimenpiteitä

Kuntalain 121 § mukaan "Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimienpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta".

Maakuntahallitus antaa arviointikertomuksesta 2025 (mv 8.6.2026 § 9) lausuntonsa ja se viedään tiedoksi maakuntavaltuustolle.

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan arvioinut Varsinais-Suomen liiton talouden, toiminnan ja tavoitteiden toteutumista vuonna 2025. Tarkastuslautakunnan arviointikertomus perustuu kuntalakiin ja tarkastuslautakunnan tarkastussuunnitelmaan ja käytettävissä oleviin dokumentteihin.

Yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa, että vuosi 2025 oli Varsinais-Suomen liitolle kokonaisuutena vahva ja tuloksellinen. Haastavasta toimintaympäristöstä huolimatta liitto saavutti strategiset tavoitteensa pääosin hyvin ja edisti maakunnan elinvoimaa, saavutettavuutta ja kestävää kehitystä johdonmukaisesti. Toiminta oli suunnitelmallista, verkostomaista ja reagoi toimintaympäristön muutoksiin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Talous
Liiton talous toteutui selvästi talousarviota paremmin. Tulosparannus johtui pääosin henkilöstökulujen alittumisesta täyttämättömien virkojen vuoksi sekä hallinnon kustannustehokkuudesta. Oma pääoma vahvistui ja maksuvalmius parani. Tarkastuslautakunta toteaa, että talous oli vakaassa hallinnassa ja liitto käytti voimavaransa tarkoituksenmukaisesti.

Aluekehittäminen
Aluekehittämisen kokonaisuus eteni poikkeuksellisen hyvin. Laajassa vuorovaikutuksessa valmisteltiin ja hyväksyttiin:
• maakuntastrategia 2040+
• maakuntaohjelma 2026–2029
• älykkään erikoistumisen strategian päivitys

Rahoitusta kohdennettiin strategisiin painopisteisiin. Kaikki kansallinen AKKE-rahoitus sidottiin, Vakka-Suomen rakennemuutokseen saatiin 1,5 miljoonaa euroa ja EU-rahoitusta hyödynnettiin aktiivisesti. Central Baltic -ohjelman toimeenpano eteni suunnitellusti, ja kansainvälinen vaikuttaminen vahvistui.

Maankäyttö ja ympäristö

Maankäytön ja ympäristön tehtävät etenivät suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Vaihemaakuntakaavan valmistelu eteni vireille kuulutuksesta luonnosvaiheeseen. Liikennejärjestelmäsuunnitelma hyväksyttiin aikataulussa, ja merialuesuunnittelussa valmistuivat merkittävät selvitykset huoltovarmuudesta ja aluetaloudellisista vaikutuksista. Vuorovaikutus oli laajaa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.

Valonia tuki kuntia ilmasto-, energia- ja ympäristöteemoissa laajalla palveluvalikoimalla. Tarkastuslautakunta pitää Valonian toimintaa vaikuttavana ja kuntien tarpeisiin vastaavana.

Edunvalvonta ja kuntapalvelut
Edunvalvonnassa saavutettiin useita maakunnan kannalta merkittäviä tuloksia. Länsiradan ensimmäinen vaihe eteni, Saaristomeri-ohjelmaan saatiin lisäresursseja, alueellisen junaliikenteen valmistelu jatkui ja MAL-rahoitus turvattiin. Kuntayhteistyö vahvistui uusien verkostojen ja toimintamallien kautta. Viestinnän kokonaisuudistus lisäsi liiton näkyvyyttä ja paransi tiedon saavutettavuutta.

Johtopäätökset
Tarkastuslautakunta katsoo, että Varsinais-Suomen liiton toiminta vuonna 2025 oli tavoitteellista, vaikuttavaa ja taloudellisesti hallittua. Liitto vahvisti rooliaan maakunnan kehittäjänä ja kuntien kumppanina.

Jatkossa lautakunta korostaa erityisesti:
• henkilöstön jaksamisen ja osaamisen varmistamista
• ulkoisen rahoituksen aktiivista hyödyntämistä muuttuvissa ja haastavissa olosuhteissa
• strategisten painopisteiden pitkäjänteistä toimeenpanoa
• yhteistyön syventämistä hyvinvointialueen kanssa, erityisesti liikennesuunnittelussa

Näillä edellytyksillä liitto kykenee jatkossakin edistämään Varsinais-Suomen elinvoimaa, saavutettavuutta ja kestävää kehitystä.

Yksityiskohtaisemmassa tavoitteiden ja toiminnan tarkastelussa tarkastuslautakunta teki liiton toiminnasta huomioita ja ehdotuksia. Tarkastuslautakunnan esittämät huomiot on merkitty kursiivilla.

Yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueen kanssa
Lautakunta korostaa tarvetta syventää yhteistyötä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (Varha) kanssa erityisesti liikennejärjestelmäsuunnittelussa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen keskittyessä on välttämätöntä varmistaa, että liikenneyhteydet tukevat palvelujen saavutettavuutta koko maakunnassa, sekä asiakkaiden että henkilöstön näkökulmasta. Maakuntaliiton tulee ottaa aktiivinen ja koordinoiva rooli sote-palvelujen saavutettavuuden ja liikennejärjestelmän yhteensovittamisessa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaisesti Varsinais-Suomen liitto on vuoden 2026 aikana vahvistanut yhteistyötä Varhan kanssa erityisesti liikennejärjestelmätyössä.

Varsinais-Suomen liiton ja Varhan edustajat tapasivat tammikuussa palveluverkon suunnitteluun ja liikenteeseen liittyvissä kysymyksissä. Keväällä Varha kutsuttiin mukaan sekä koko maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaryhmään että Turun MAL-kaupunkiseudun liikennejärjestelmäryhmään, ja Varha on nimennyt ryhmiin edustajansa. Tavoitteena on ottaa hyvinvointialueen näkökulmat aiempaa järjestelmällisemmin huomioon liikennejärjestelmätyössä sekä vahvistaa molemminpuolista tiedonvaihtoa. Varsinais-Suomen liitto on puolestaan osallistunut Varhan säännöllisesti kokoontuvaan Tilat ja asuminen -yhdyspintatyöryhmään, jossa liikenne on tänä vuonna ollut yhtenä painopisteenä.

Kevään aikana yhteistyö konkretisoitui Varhan palveluverkon liikenteellisen saavutettavuuden tarkastelussa. Varsinais-Suomen liitto kokosi palveluverkkosuunnittelun tueksi alueen joukkoliikennetoimijoita ja edisti tiedonvaihtoa. Työssä tunnistettiin tarve sovittaa palveluverkon muutoksia ja liikennepalvelujen suunnittelua yhteen riittävän varhaisessa vaiheessa, koska joukkoliikenteen pitkät sopimuskaudet rajoittavat mahdollisuuksia tehdä nopeita muutoksia palveluverkon muuttuessa. Palveluverkkoa koskevan valmistelun luottamuksellisuus ennen poliittista päätöksentekoa asettaa kuitenkin haasteita liikennejärjestelmän ja liikennepalvelujen suunnittelun ennakoivalle yhteensovittamiselle.

Lisäksi alueen joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset eli Föli, Traficom ja Paikku /Salon liikennepalvelut sekä Varha, Kela ja Varsinais-Suomen liitto ovat keskustelleet sote- ja Kela-kuljetusten sekä joukkoliikenteen tehokkaammasta yhteensovittamisesta. Yhteistyön tuloksena on tähän mennessä Varhan johdolla laadittu alustava Varsinais-Suomen julkisesti rahoitetun henkilöliikenteen ohjauskonsepti, joka esitellään kunkin organisaation johdolle jatkovalmistelusta ja mahdolliseen pilottiin etenemisestä päättämiseksi. Pohjois-Suomessa on käynnissä samaan aihepiiriin liittyvä LVM:n tietopilottihanke, jonka tuloksia seurataan myös Varsinais-Suomessa.

Varsinais-Suomen liitto jatkaa aktiivista koordinoivaa roolia yhteistyössä ja vahvistaa Varhan palveluverkkosuunnittelun kytkentää maakunnalliseen ja Turun MAL-kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyöhön. Tavoitteena on, että palveluverkon saavutettavuus sekä asiakkaiden ja henkilöstön liikkumistarpeet voidaan huomioida mahdollisimman ennakoivasti liikennejärjestelmän ja liikennepalvelujen suunnittelussa.

Lisäksi liitto tiivistää hyvinvointialueen kanssa tehtävää edunvalvontayhteistyötä, säännönmukaisella tiedonvaihdolla ja yhteisillä päättäjätapaamisilla. Liitto myös koordinoi ja valmistelee Varsinais-Suomen kuntajohtajakokousta, jonka yhtenä keskeisenä tavoitteena on kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyön rajapintojen vahvistaminen.

Sektoreiden välisen integraation vahvistaminen

Aluesuunnittelun, liikenteen, elinkeinojen ja ympäristöteemojen yhteensovittaminen on jo vahvaa, mutta sote-palvelujen näkökulma tulee integroida systemaattisemmin osaksi suunnittelua.

Varsinais-Suomen liiton aluekehittäminen on lähtökohtaisesti monialaista asiantuntijatyötä. Maakuntastrategian valmistelua ja toimeenpanoa tehdään laajassa kumppanuusverkostossa. Varsinais-Suomen kehittäjäfoorumin kautta tavoitamme noin 20 kumppanuusverkostoa, joissa on monenlaisia toimijoita. Tähän kumppanuustyöhön on osallistunut ja osallistuu myös sosiaali- ja terveyssektorin toimijoita sekä järjestöjä. Esimerkiksi maakunnan yhteistyöryhmässä ja sen alaisessa järjestöjaostossa sote -järjestöt ovat aktiivisia. Lisäksi edistämme opiskelijoiden hyvinvointia ja työllistymismahdollisuuksia sekä nostamme esille saaristo- ja maaseutualueiden palveluiden turvaamisen tärkeyttä. Näissä keskiössä ovat elinkeino-, koulutus- ja maaseutujaosto sekä saaristotoimikunta.

Maakuntastrategian 2040 + tavoitteissa väestön hyvinvointi ja osallisuus sekä sektoreiden välinen yhteistyö korostuvat, mikä luo hyvän pohjan vahvistaa entisestään yhteistyötä sosiaali- ja terveyssektorin kanssa.

Vuorovaikutuksen ja tiedon avoimuuden jatkokehittäminen
Uudet tietomallipohjaiset työkalut ovat lisänneet läpinäkyvyyttä. Lautakunta kannustaa jatkamaan kehitystyötä, jotta kuntien, asukkaiden ja sidosryhmien osallistuminen vahvistuu entisestään.

Varsinais-Suomen liitossa tehtävä laaja sidosryhmätyö sekä monipuolinen osallistumis- ja vuorovaikutustyö lisää sekä lakisääteisen että muun toiminnan läpinäkyvyyttä ja samalla myös toiminnan vaikuttavuutta. Käyttöön otetut, erityisesti karttapohjaiset palvelut ja alustat, ovat parantaneet ja helpottaneet tiedon jakamista, kohdentamista ja löytämistä. Tavoitteena on jatkaa näiden ja vastaavien työkalujen hyödyntämistä ja kehittää niitä edelleen toiminnan tueksi.

Valmistelija/lisätietoja
Petra Määttänen, hallintojohtaja
Sanna Reuna, hallinnon assistentti
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus antaa maakuntavaltuustolle edellä kuvatun lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus 2025 antaa aihetta.

§ 177
Lausunto luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi vuosille 2027–2031

VSLDno-2026-464

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi vuosille 2027–2031. Lausunto on mahdollista antaa Lausuntopalvelussa 19.11.2026 mennessä. Lausuntopyynnössä pyydetään vastaamaan kuuteen strategian sisältöä koskevaan kysymykseen.

Liikenneturvallisuusstrategia on liikenneturvallisuuden edistämistä koskeva poikkihallinnollinen ohjausasiakirja, joka ohjaa liikenneturvallisuustyötä Suomessa vuosina 2027–2031. Strategiassa painotetaan erityisesti tieliikennettä, jossa turvallisuustilanne on muita liikennemuotoja heikompi.

Strategian lähtökohtana on nollavisio, jonka tavoitteena on, ettei kukaan kuole tai loukkaannu vakavasti liikenteessä vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi tavoitteena on puolittaa liikennekuolemien ja vakavien loukkaantumisten määrä vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Strategian seitsemän linjausta säilyvät voimassa olevan strategian mukaisina. Strategian päivityksessä keskitytään erityisesti toimenpideohjelman päivittämiseen ja vahvistetaan Safe System -lähestymistapaa, jonka mukaan liikennejärjestelmä tulee suunnitella siten, etteivät inhimilliset virheet johda vakaviin seurauksiin.

Strategisten linjausten toteuttamista ohjaa kolme painopistettä: liikenneturvallisuuden kansallisen ohjauksen ja tietopohjan vahvistaminen, liikenneympäristön kehittäminen yhä turvallisemmaksi sekä sen varmistaminen, että liikenteeseen lähdetään vain ajokykyisenä. Strategiassa tuodaan esiin myös alueellisen ja paikallisen liikenneturvallisuustyön rooli valtakunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Liikenneturvallisuuden edistämiselle ei ole omaa korvamerkittyä rahoitusta pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta, vaan rahoitus muodostuu pääosin virastojen yleisistä määrärahoista ja muun toiminnan yhteydessä käytettävistä resursseista. Strategiassa todetaan taloudellisten reunaehtojen olevan haastavat ja tienpidon niukkojen resurssien rajoittavan vaikuttavien liikenneturvallisuustoimien toteuttamista.

Valmistelija/lisätiedot
Heidi Saaristo-Levin, suunnittelujohtaja
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Salla Murmann, erikoissuunnittelija
Miika Tiainen, erikoissuunnittelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää antaa seuraavan lausunnon luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi vuosille 2027–2031:

1. Huomiot taustasta, tarkoituksesta ja visiosta

Nollavisio, vuoden 2030 liikennekuolemien ja vakavien loukkaantumisten määrän puolittamistavoite ja Safe System -lähestymistapa muodostavat hyvän perustan pitkäjänteiselle liikenneturvallisuustyölle. Liikennejärjestelmän tulee ehkäistä vakavia seurauksia myös silloin, kun liikenteessä tapahtuu inhimillisiä virheitä.

Vuonna 2025 hyväksytyssä Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa turvallinen ja terveellinen liikenne on yksi maakunnan liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteista. Liikenneturvallisuus tulee nähdä osana liikennejärjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä sekä väyläverkon ylläpitoa ja kehittämistä.

2. Yleiset huomiot strategisista linjauksista ja painopisteistä

Strategian toimeenpano tulee kytkeä tiiviisti valtakunnalliseen, alueelliseen ja paikalliseen liikennejärjestelmä- ja liikenneturvallisuustyöhön. Varsinais-Suomen alueella ja kunnissa tehdään pitkäjänteistä liikenneturvallisuustyötä, joiden merkitys tulee tunnistaa strategian tavoitteiden toimeenpanossa. Kunnilla on keskeinen tehtävä turvallisen liikenneympäristön, liikennekasvatuksen ja poikkihallinnollisen yhteistyön toteuttamisessa.

Strategian tavoitteiden toteuttaminen on vahvasti riippuvaista väylänpidon resursseista. Liikenneturvallisuuden parantaminen edellyttää, että perusväylänpitoon ja liikenneverkon kehittämiseen osoitetaan riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

3. Huomiot painopisteestä "liikenneturvallisuuden kansallista ohjausta ja tietopohjaa vahvistetaan" sekä sitä toteuttavista toimenpiteistä

Valtakunnallisen ohjauksen rinnalla tarvitaan alueellista tietoa ja paikallisten olosuhteiden tuntemusta, jotta liikenneturvallisuustoimet voidaan kohdentaa vaikuttavasti.

Varsinais-Suomessa alueellisen työn pohjan muodostavat muun muassa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen liikenneturvallisuussuunnitelma vuosille 2024–2030, Lounais-Suomen elinvoimakeskuksen vetämä alueellinen liikenneturvallisuustyö sekä kuntien liikenneturvallisuustyö. Alueellisessa työssä korostuvat toimijoiden yhteistyö, vastuut, seuranta ja jatkuva arviointi.

4. Huomiot painopisteestä "liikenneympäristöä kehitetään yhä turvallisemmaksi" sekä sitä toteuttavista toimenpiteistä

Liikenneympäristön turvallisuuden parantaminen edellyttää liikenneverkon riittävää kunnossapitoa ja kehittämistä. Toimenpiteitä tulee kohdentaa sinne, missä niillä voidaan tehokkaimmin vähentää liikennekuolemia ja vakavia loukkaantumisia.

Lounais-Suomen elinvoimakeskuksen eli Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueen maantieverkolla menehtyy vuosittain keskimäärin 21 ihmistä (2018–2022) ja loukkaantuu vakavasti keskimäärin 39 ihmistä (2017–2021). Maanteiden osuus kuolemaan johtaneista tieliikenteen onnettomuuksista on hyvin merkittävä, 71 %. Onnettomuusriski on valtakunnallisessa vertailussa korkea. Koko maantieverkkoa

tarkasteltaessa Varsinais-Suomen maanteiden onnettomuusriski on koko maan neljänneksi korkein ja Satakunnan korkein.

Väylänpidon riittävän rahoituksen varmistaminen on keskeinen edellytys liikenneturvallisuustavoitteiden saavuttamiselle. Myös strategiassa tunnistetaan tienpidon niukkojen resurssien rajoittavan erityisesti sellaisia toimia, joilla voitaisiin saavuttaa merkittäviä vähennyksiä liikennekuolemissa ja vakavissa loukkaantumisissa.

Perusväylänpidon lisäksi on turvattava mahdollisuudet liikenneverkon pitkäjänteiseen kehittämiseen. Turvattomuuden ja ruuhkaisuuden perusteella kehittämistä tulisi kiirehtiä Turun kehätiellä Naantalin ja Raision välillä, mt 180 Saaristotiellä, valtatiellä 9 Auran kohdalla ja valtatiellä 10 Ravattulassa sekä valtatiellä 8 Laitilassa.

Liikenneturvallisuusnäkökulma tulee huomioida valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun rahoitus- ja investointiratkaisuissa.

5. Huomiot painopisteestä "liikenteeseen lähdetään vain ajokykyisenä" sekä sitä toteuttavista toimenpiteistä

Ajokykyyn ja turvalliseen liikennekäyttäytymiseen liittyvien tavoitteiden toteutuksessa tarvitaan alueellisten ja paikallisten toimijoiden yhteistyötä. Kuntien poikkihallinnollinen liikenneturvallisuustyö tarjoaa valmiin rakenteen muun muassa liikennekasvatuksen, viestinnän ja turvallisen liikennekäyttäytymisen edistämiseen.

6. Muita huomioita

Tavoitteiden ja käytettävissä olevien resurssien välinen yhteys tulee tunnistaa strategian toimeenpanossa nykyistä selvemmin. Ilman riittävää perusväylänpidon ja liikenneverkon kehittämisen rahoitusta vaikuttavia liikenneturvallisuustoimia ja turvallisuutta parantavia väylähankkeita ei voida toteuttaa. Samalla tulee huolehtia kuntien ja alueiden pitkäjänteisen liikenneturvallisuustyön toimintaedellytyksistä.

§ 178
Varsinais-Suomen liiton lausunto maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta Suomen susikannan hoitosuunnitelmaksi

VSLDno-2026-428

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Varsinais-Suomen liitolta lausuntoa luonnoksesta Suomen susikannan hoitosuunnitelmaksi. Lausunto on pyydetty toimittamaan ministeriön kirjaamoon tai Lausuntopalvelun kautta 5.12. mennessä.

Tausta

Susikannan hoitosuunnitelman päivityksen valmistelu alkoi syksyllä 2025 ja varsinainen päivitystyö käynnistyi vuoden 2026 alusta maa- ja metsätalousministeriön johdolla. Maa- ja metsätalousministeriö asetti lokakuussa 2025 suurpetoasioiden työryhmän (MMM044:00/2025) sekä suurpetoasioiden seurantaryhmän (MMM043:00 /2025).

Työryhmä tuki maa- ja metsätalousministeriötä susikannan hoitosuunnitelman valmistelussa ja aihetta käsiteltiin useassa työryhmän kokouksessa kevään ja kesän 2026 aikana. Suurpetoasioiden seurantaryhmän yhtenä tehtävänä oli neuvoa antava keskustelu susikannan hoitosuunnitelman päivitykseen liittyen ja susikannan hoitosuunnitelman valmistelu oli aiheena useammassa seurantaryhmän kokouksessa. Molemmat ryhmät kuulivat myös asiantuntijoita kokouksissaan.

Suomen riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen asiantuntijat tukivat maa- ja metsätalousministeriötä hoitosuunnitelman valmistelutyössä. Luke toi valmisteluun tutkimusnäkökulmaa erityisesti susikannan seurannan, susiin liittyvän tutkimuksen sekä koirasusiin liittyvien kysymysten osalta. Poliisihallituksen ja Metsähallituksen erävalvonnan asiantuntijat tukivat ministeriötä hoitosuunnitelman valmistelutyössä omiin tehtäviinsä liittyvissä kysymyksissä. Hoitosuunnitelman päivitykseen liittyen maa- ja metsätalousministeriö piti myös informatiivisen kokouksen Saamelaiskäräjien kanssa. Osana valmistelua alueellisille riistaneuvostoille ja alueellisille sidosryhmille lähetettiin myös kysymyksiä käsiteltäväksi keväällä 2026 alueellisten riistaneuvostojen järjestämiin sidosryhmätilaisuuksiin.

Voimassa oleva susikannan hoitosuunnitelma on vahvistettu vuonna 2019.

Tavoitteet

Hoitosuunnitelmaluonnoksessa kuvataan ehdotukset susikannan hoidon tavoitteiksi ja toimenpiteiksi. Suomen susikannan hoitosuunnitelmalla pyritään sovittamaan yhteen yhtäältä suden elinalueilla asuvien ja toimivien kansalaisten sekä toisaalta susikannan suojelun tarpeet.

Hoitosuunnitelmaluonnoksessa susikannan hoidon päätavoitteiksi esitetään seuraavaa: Susikannan hoitosuunnitelman päätavoitteina ovat susikannan suotuisan suojelutason säilyttäminen sekä geneettinen elinvoimaisuus, suden aiheuttamien vahinkojen ja haitan ennaltaehkäisy ja vähentäminen sekä suden hyväksyttävyyden

edistäminen. Kannanhoidossa huomioidaan alueelliset erityispiirteet, vahvistetaan sudenmetsästyksen hyväksyttävyyttä ja vastuullisuutta, tuetaan ihmisten turvallisuuden tunnetta, sekä sovitetaan susikannan hoidon tavoitteita yhteen suurpeto- ja hirvieläinkantojen hoidon tavoitteisiin. Kannanhoito perustuu vankkaan tutkimustietoon ja on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää.

Susikannan hoitosuunnitelmaluonnoksessa kuvataan esitykset toimenpiteiksi, joita maa- ja metsätalousministeriö ja riistakonserniin kuuluvat tahot Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus ja Ruokavirasto toteuttavat susikannan hoitamiseksi.

Valmistelijat/lisätiedot
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
Sami Heinonen, saaristo- ja maaseutuasiamies
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää antaa seuraavan lausunnon:

Varsinais-Suomen liitto pitää suden hoitosuunnitelman päivitystä, siinä olevia tavoitteita ja toimenpiteitä sekä alueellisten erityispiirteiden huomioimista perusteltuina.

Lounais-Suomen kannanhoitoalueen erityispiirteenä on susireviirien korkea lukumäärä, lammastalouden keskittyminen, väestötiheys sekä tiheä peura- ja kauriskanta. Lisäksi nopean susikannan kasvun vuoksi alueella esiintyy konflikteja kotieläinvahinkojen ja turvallisuushuolien vuoksi. Peurojen ja kauriiden siirryttyä yhä lähemmäs asutusta, käytännössä pihapiireihin, myös niitä ravintona käyttävät pedot ml. sudet ovat siirtyneet osin keskelle asutusta.

Varsinais-Suomen liitto pitää tärkeänä, että hoitosuunnitelma perustuu ajantasaisiin kanta-arvioihin ja tieteelliseen tietoon kannan koosta ja susien käyttäytymisestä, EU:n ja kansallisen lainsäädännön velvoitteisiin, suotuisan suojelutason turvaamiseen sekä alueelliseen joustavuuteen.

Varsinais-Suomen liitto pitää kannatettavana tavoitetta saada aikaan susien kannanhoitoon pitkäaikainen ja kestävä hoitosuunnitelma. Suden kestävällä kannanhoidolla tulee voida hallita susista aiheutuvia haittoja siten, että susi pysyy samalla elinvoimaisena ja osana Suomen luontoa.

Varsinais-Suomen liitto korostaa riittävien resurssien kohdentamisen tärkeyttä juuri hoitosuunnitelman toimeenpanoa tukevaan tutkimukseen, seurantaan, vaikutusten arviointiin sekä valvontaan laadukkaan lopputuloksen aikaansaamiseksi. Lisäksi vahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä vahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen tulee olla hoitosuunnitelmassa riittävät resurssit.

Varsinais-Suomessa useat kunnat ovat joutuneet tekemään erityisjärjestelyjä koulukuljetuksiin susien aiheuttaman riskin vuoksi. Koulukuljetusjärjestelyjen tarve sekä niiden kunnille aiheuttamat vaikutukset ovat jääneet kannanhoitosuunnitelmassa liian vähälle huomiolle. Näiden vaikutusten arviointi ja huomioon ottaminen ovat tärkeitä susikannan hoidon kokonaisvaikutusten ymmärtämiseksi.

Varsinais-Suomen liitto esittää, että koulukuljetusjärjestelyt sekä niistä kunnille aiheutuvat kustannukset sisällytetään osaksi suden kannanhoitosuunnitelman vaikutusten arviointia ja jatkovalmistelua.

Hoitosuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseksi alueella tapahtuva tiedotus sekä eri sidosryhmien kuten, asukkaiden, viranomaisten sekä tutkimuksen vuoropuhelun kehittäminen ovat sosiaalisesti, ekologisesti sekä taloudellisesti kestävän ratkaisun keskiössä.

§ 179
Vaikuttajakoulun 10. vuosi keskittyy nuorten pohjoismaiseen yhteistyöhön

VSLDno-2022-253

Varsinais-Suomen liitto on vuodesta 2016 alkaen järjestänyt vaikuttajakoulua yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneille varsinaissuomalaisille nuorille. Vaikuttajakoulu on vuoden mittainen kokonaisuus, joka perehdyttää nuoret laajasti ja monipuolisesti vaikuttamisen maailmaan paitsi politiikan, myös diplomatian, kansainvälisen yhteistyön, yritysmaailman, järjestöjen ja median toiminnan kautta. Nuoret pääsevät keskustelemaan suoraan päättäjien ja muiden vaikuttavien toimijoiden kanssa ja oppimaan konkreettisten esimerkkien avulla. Toiminnan tavoitteena on tukea nuorten osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamaan aktiivisena kansalaisena.

Tähän mennessä yhdeksän vuosikurssin aikana vaikuttajakoulun on käynyt reilu 200 nuorta eri puolilta maakuntaa. Nuoret ovat olleet pääsääntöisesti toisen asteen opiskelijoita tai juuri korkeakouluopinnot aloittaneita, ja he ovat tulleet hyvin erilaisista taustoista. Nuorista valtaosa on vaikuttajakoulun käymisen jälkeen toiminut aktiivisesti yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa, mm. kunnallisessa päätöksenteossa, nuorisotoiminnassa, erilaisissa järjestöissä, mediassa sekä ehdokkaana eduskunta- ja EU-vaaleissa.

Vaikuttajakoulu on Varsinais-Suomesta laajentunut myös muihin maakuntiin, kuten Päijät-Hämeeseen ja Pirkanmaalle. Varsinais-Suomi on jakanut kiinnostuneille maakunnan liitoille tietoa vaikuttajakoulun käynnistämisestä ja tekee vuosittain maakuntarajat ylittävää yhteistyötä näiden kanssa. Erilaisten yhteishankkeiden kautta vaikuttajakoulun toimintaa on ollut mahdollista laajentaa ja mahdollistaa opintomatkoja esimerkiksi Brysseliin.

Vaikuttajakoulun painotukset ja erityisteemat vaihtelevat vuosikursseittain. Vuoden 2027 vuosikurssin erityisteemana on pohjoismainen yhteistyö. Liitto on hakenut Pohjoismaiden ministerineuvoston alaiselta Pohjoismaiselta kulttuuripisteeltä hankerahoitusta yhteistyön käynnistämiseksi ruotsalaisten ja ahvenanmaalaisten nuorten kanssa. Hankehakemus Unga påverkare i Norden on jätetty yhdessä ahvenanmaalaisen Skärgårdsungdomarnas intresseorganisation SKUNK:n ja ruotsalaisen Youth2030-nuorisoliikkeen kanssa.

Vaikuttajakoulun kymmenes vuosikurssi toteutetaan vuoden 2027 aikana, koko kalenterivuoden mittaisena. Haku vaikuttajakouluun on avoinna 16.11.–13.12.2026. Valintapäätökset tehdään ennen joulua ja vuosikurssi käynnistetään tammikuun alkupuolella. Liitto varaa rahoitusta vaikuttajakouluun 2500 euroa, erikoissuunnittelijan työpanosta sekä mahdollisen hankeyhteistyön rahoituksen.

Valmistelija/lisätiedot
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja

Katri Koivisto, erikoissuunnitelija
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. järjestää vaikuttajakoulun kymmenennen vuosikurssin vuonna 2027 ja
2. käynnistää vaikuttajakoulun haun ajalle 16.11.–13.12.2026.

§ 180
Toimintamallit kuntien energiatehokkuuden ja korjausrakentamisen tukemiseksi TOKAT -hankkeen käynnistäminen

VSLDno-2026-457

Toimintamallit kuntien energiatehokkuuden ja korjausrakentamisen tukemiseksi (TOKAT) on valtakunnallinen kehittämishanke, joka tukee kuntia tuoreeltaan päivitettyjen EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) ja energiatehokkuusdirektiivin (EED) toimeenpanossa sekä vähähiilisen ja energiatehokkaan rakennuskannan kehittämisessä. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa kuntien valmiuksia suunnitella, johtaa ja toteuttaa energiatehokkuuden ja korjausrakentamisen toimenpiteitä sekä hyödyntää tietoa nykyistä tehokkaammin päätöksenteossa.

Valonian osatoteutuksessa, yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa, kartoitetaan kuntien valmiuksia vastata muuttuviin vaatimuksiin ja täten kehittämään ratkaisujen laajempaa käyttöönottoa. Kunnille tuotetaan käytännönläheisiä toimintamalleja ja ohjeistusta muun muassa kiinteistöjen perusparannuspassien hyödyntämiseen, kiinteistöstrategioiden laadintaan, energiatehokkuuden investointien suunnitteluun ja energiatehokkuussopimustoimintaan.

Hanke vastaa useampaan maakuntaohjelman mukaiseen tavoitteeseen, pääosin linjalla Hyvinvointi ja hyvä elämä. Lisäksi hanke tukee Älykkään erikoistumisen strategian painopistettä Talouden kestävyyssiirtymä. Hanke tukee maakunnan kuntien omissa ilmastotavoitteissaan asettamia toimenpiteitä päästövähennysten ja energiatehokkuuden vauhdittamiseksi.

Hankkeelle on ehdotettu myönnettäväksi rahoitus Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitusprosentilla 80 %. Päätös on käsittelyssä, mutta hanketoteuttajat ovat saaneet rahoittajalta luvan aloittaa hanke sovitusti 1.11.2026 alkaen.

Toteuttajat ovat päätoteuttaja Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK); osatoteuttajat Helsingin kaupunki, Espoon kaupunki, Turun kaupunki, Valonia.

Hankeaika on 1.11.2026–31.1.2029.

Hankkeen budjetti on yhteensä 109 224 euroa, josta omarahoitus (20 %) on 21 845 euroa ja tukiosuus (80 %) on 87 374 euroa.

Valmistelija/lisätiedot
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö
etunimi.sukunmi@valonia.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää:

1. käynnistää Toimintamallit kuntien energiatehokkuuden ja korjausrakentamisen tukemiseksi TOKAT -hanketoiminnan
2. ottaa käyttöön sille perustetun kustannuspaikan 6092
3. että hankkeen tilivelvollinen on suunnittelujohtaja, joka myös allekirjoittaa hankkeeseen liittyvät sopimukset ja sitoumukset.

§ 181
Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen Varsinais-Suomen hankkeen päättäminen

VSLDno-2025-474

Varsinais-Suomen liitto toteutti valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen Varsinais-Suomen alueellisen suunnittelun koordinoinnin 1.11.2025–31.10.2026.

Projektin tarkoituksena oli valtiovarainministeriön Varsinais-Suomen liitolle osoittamana tehtävänä johtaa alueellisen projektiryhmän työtä uudistuksen Varsinais-Suomen alueellisen suunnitelman laatimiseksi. Alueellisessa projektiryhmässä olivat edustettuina valtion eri virastot, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, kunnat seutukunnittain sekä Varsinais-Suomen liitto. Projektiryhmän puheenjohtajana toimi edunvalvontajohtaja Malla Rannikko-Laine Varsinais-Suomen liitosta. Sihteerinä ja valmistelijana toimi Henna Salminen Varsinais-Suomen liitosta.

Alueellisessa suunnitelmassa esitettiin:

1. Nykytilan kuvaus alueen palvelutarpeesta huomioiden väestön määrä ja muu demografia sekä niiden lähitulevaisuuden ennusteet

2. Esitys palveluverkkohankkeen kriteerien mukaisesta vuoden 2030 tavoitetilasta valtion yhteisten asiakaspalvelupisteiden eli Suomi-pisteiden sekä niitä täydentävien muiden asiakaspalvelupisteiden sijoittumiseksi Varsinais-Suomessa

3. Pohjatiedot tila- ja palveluyhteistyön mahdollisuuksista Suomi-pisteiden sekä kuntien, hyvinvointialueen ja Kelan yhteistyön rakentamiseksi

4. Riskianalyysi uudistuksen Varsinais-Suomen suunnittelun ja toteutuksen osalta

Suomi-pisteitä esitettiin perustettavaksi palvelutarpeen ja asioinnin suuntautumisen perusteella yhteensä neljä (4) Turkuun, Saloon, Loimaalle ja Uuteenkaupunkiin. Ko. kunnat, Kela ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue ilmaisivat tahtonsa rakentaa yhteistyötä Suomi-pisteiden kanssa uudistuksen edetessä. Toissijaisena vaihtoehtona esitettiin, että jokaiseen ko. kunnista tulee perustaa vähintään Suomi-pisteiden verkostoa täydentävät julkisia palveluita kokoavat Asiointipisteet.

Alueellinen suunnitelma palautettiin valtiovarainministeriöön 30.9.2026. Se siirtyi Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistushankkeen kansallisen tarkastelun vaiheen materiaaliksi. Lopullisesta Suomi-pisteiden verkostosta päättää valtion yhteisen asiakaspalvelutoiminnan ohjausryhmä VM:n poliittisessa ohjauksessa alkuvuonna 2027.

Valtiovarainministeriö osoitti alueellisen suunnittelun koordinaatioon 25 000 euron avustuksen. Avustuksella katettiin koordinaation henkilöstökulut. Varsinais-Suomen liitto on vastaanottanut avustuksen ja toimittanut sen käytöstä ministeriön edellyttämän selvityksen. Valtiovarainministeriö on hyväksynyt selvityksen sähköpostitse 27.10.2026.

Hankkeen kustannuspaikalle jäi alijäämää 2 623,62 euroa. Kuluja syntyi projektikoordinaattorin henkilöstökuluista (24 931,04 euroa) sekä toiminnasta

syntyneistä yleiskuluista (2 692,58 euroa; mm. kokoustarjoilut, toimistopalvelut ja vuokrakulut). Alijäämä johtui yleiskuluista. Avustuksen koko summa suunniteltiin kohdistuvaksi pääasiallisesti henkilöstökuluihin, joten hanke toteutui odotetusti.

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen alueellinen suunnitelma

Valmistelija/lisätiedot
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
Henna Salminen, projektikoordinaattori
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. merkitä tiedoksi valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen Varsinais-Suomen alueellisen suunnittelun tulokset
2. sulkea hankkeen kustannuspaikan 7060 ja siirtää alijäämän 2 623,62 € kustannuspaikalle 5010

§ 182
Kuntien Metso-rantajatkumot -hankkeen päättäminen

VSLDno-2023-23

Valonia/Varsinais-Suomen liitto koordinoi ja hallinnoi Kuntien METSO-rantajatkumot hanketta 1.2.2023–31.12.2025 välisenä aikana. Hanke oli maa- ja metsätalouden rahoittaja METSO-yhteistoimintaverkostohanke, jota toteutettiin yhteistyössä Tapio Palvelut Oy:n ja Salon sekä Uudenkaupungin kaupunkien kanssa.

Hankkeessa kehitettiin erityisesti kuntien käyttöön menetelmää, jossa arvokkaat pienvesi- ja rantaluontokohteet voidaan tunnistaa paikkatiedon avulla ja siten kohdentaa maastokartoituksia arvokkaimmille kohteille. Salon ja Uudenkaupungin kaupunkien metsissä maastossa tarkastettiin 52 erilaista aluetta ja kunnille esitettiin suosituksia rantametsien monimuotoisuuden huomioimiseen. Kohteita käytiin katsomassa myös yhdessä viranhaltijoiden kanssa ja hakkuiden yhteydessä metsäsuunnittelijoiden ja -urakoitsijoiden kanssa. Havaintoja esiteltiin myös kuntapäättäjille. Kartoitustiedot ovat kuntien käytettävissä ja paikkatietona jaettavissa esimerkiksi metsäsuunnittelijoille. Kunnille kehitettiin sopivaa työskentelytapaa luontotiedon käyttöönottamiseksi maankäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa. Hankkeen aikana kertyneistä opeista julkaistiin kaikkien käytettäväksi opas Pienvesien ja vesistöjen rantaluonto kuntametsissä (tapio.fi).

Monipuolisella viestinnällä ja käytännönläheisillä maastokoulutuksilla lisättiin myös METSO-ohjelman päämäärien saavuttamista ja edistettiin maanomistajalähtöistä monitavoitteista metsänhoidon suunnittelua. Metsänomistajille järjestettiin kaksi pienvesi- ja rantametsäteemaista koulutusta ja metsäalan toimijoille yksi pienvesikoulutus. Pienvesikoulutukset koettiin erittäin tarpeellisiksi ja saivatkin osallistujilta kiittävää palautetta. Lisäksi teetettiin kolme metsänomistajatarinaa METSO-suojelusta Metsonpolku.fi verkkosivulle.

METSO-hankkeen rahoitusta ei ollut käytettävissä maastotöissä havaittuihin kunnostus- ja ennallistamistöihin. Potentiaalisille kunnostus- ja ennallistamiskohteille haettiin Helmi-ohjelman avustusta osana Varsinais-Suomen Helmikunnat 2 ja 3-hanketta. Samaan aikaan käynnissä ollut Kunta- ja Järjestö-Helmi erityisavustustuki kunnille auttoi lyhyellä aikataululla kunnostamaan ja ennallistamaan METSO-hankkeessa havaittuja kohteita. Valonian ja kuntien tiivis ja luottamuksellinen vuosia kestänyt hankeyhteistyö auttoi saamaan nopeallakin aikataululla kohteita rahoitushakuihin ja toteutukseen.

Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 170 629,54 euroa, josta maa- ja metsätalousministeriön METSO-ohjelmasta myöntämä avustus oli 159 773,88 euroa. Valonia kattoi hankkeen omarahoitusosuuden 8550 euroa ja kunnat osallistuivat hankkeeseen virkatyönä. Hankkeen kustannuspaikalle jäi alijäämää 2 305,66 euroa, mikä johtui mm. lomapalkkavarausten määrän riittämättömyydestä.

Valmistelija/lisätiedot
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö
etunimi.sukunmi@valonia.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. merkitä tiedoksi Kuntien METSO-rantajatkumot -hankkeen tulokset ja
2. sulkea hankkeen kustannuspaikan 6052 ja kattaa alijäämän 2 305,66 euroa Valonian kustannuspaikalta 6010.

§ 183
Lähempää lautaselle -hankkeen päättäminen

VSLDno-2023-600

Valonia toteutti 1.5.2024–31.3.2026 Lähempää lautaselle -hankkeen.

Tavoitteena oli kehittää ruoantuottajien osaamista vastata julkisiin ruokahankintoihin muun muassa uudenlaista dynaamisen hankintamenettelyn (DPS) kautta. Samanaikaisesti hankkeessa kehitettiin julkisia ruokahankintoja tekevien henkilöiden osaamista sekä vahvistettiin hankkijoiden sekä ruoantuottajien ja jalostajien vuoropuhelua. Hankkeessa haluttiin nostaa keskusteluun ruokajärjestelmän ja paikallisen ruoantuotannon kysynnän ja tarjonnan haasteita sekä niitä toimintaympäristön muutoksia, joita esimerkiksi ilmastonmuutos tulevaisuudessa kiihdyttää.

Hankkeen suunnitellut toimenpiteet muodostivat ruoantuotannon nykytilan ongelmakohtiin ja tulevaisuuteen paneutuvan sarjan tilaisuuksia, tapahtumia sekä fasilitoituja kohtaamisia ja pyöreän pöydän keskusteluja tilaajien, toimittajien ja kehittäjien välillä. Näistä kohtaamisista saatiin kartoitettua paljon nykytilanteen pullonkauloja ja haasteita, mutta myös alueen osaamiskirjoa ja vahvuuksia. Hankkeen aikana käydyissä keskusteluissa ja erilaisissa tilaisuuksissa nousi monesti esiin tarve saada entisestään nostettua alueen profiilia ruoantuotanto ja -jalostusalueena ja sen kehittäjänä.

Hankkeessa toteutettiin visuaalista ja selkeää viestintämateriaalia, niin sosiaalisen median kampanjan kuin esimerkiksi videomuotoisen ohjevideon, DPS-menettelystä yhteistyössä Kaarea Oy:n kanssa. Hankkeessa toteutettiin myös Varsinais-Suomen ruokaketjun tulevaisuuskuva vuoteen 2035 -selvitys, jossa keskityttiin luomaan Varsinais-Suomen merkittävimpien tuotantosuuntien tulevaisuuskuvia ja pohtimaan muuttuvan toimintaympäristön vaikutuksia maakunnan ruokaketjun toimintaan. Selvityksessä tarkasteltiin Varsinais-Suomen ruokaketjun nykytilaa sekä muodostettiin raaka-aineen tarjontaketjuihin perustuva tulevaisuuskuva maakunnan ruokaketjun kehitykselle.

Hankkeessa käynnistettiin Varsinais-Suomen ruokapalvelu- ja elintarvikehankinnoista vastaavien verkosto, jolla pyrittiin tiivistämään alueen asiantuntijoiden yhteistyötä, tiedonjakoa ja vertaistukeen pohjaavaa oppien jakamista. Verkoston viranhaltijat ovat kriittinen risteyspiste tilaajina sekä tahona, joka on päivittäin tekemisissä ison loppukäyttäjä- ja asiakaskunnan kanssa. Verkosto kokoontui aktiivisesti tapaamisiin sekä yhteisiin infoihin ja sen työ jatkuu osana Valonian toimintaa.

Hanke toteutettiin yhteistyössä Pyhäjärvi-instituutin kanssa, joka keskittyi erityisesti elintarvikealan yritysten tavoittamiseen.

Hanke sai EU:n maaseuturahoitusta Varsinais-Suomen Elinvoimakeskuksesta (ent. ELY-keskus). Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 144 323,18 euroa. EU:n rahoitusosuus oli 90 %, Valonian omarahoitusosuus 10 %. Kustannuspaikalle jäi ylijäämää 3 086,53 euroa, mikä johtui hankkeen laskennallisesta flat rate -osuudesta.

Valmistelija/lisätiedot
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö
etunimi.sukunmi@valonia.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. merkitä tiedoksi Lähempää lautaselle -hankkeen tulokset
2. sulkea hankkeen kustannuspaikan 6065 ja siirtää 3 086,53 euron ylijäämän Valonian kustannuspaikalle 6010.

§ 184
KYMPPI – Kalatalouden ympäristöohjelma 2023–2026 -hankkeen päättäminen

VSLDno-2024-27

Valonia toteutti 1.2.2024–31.12.2025 välisenä aikana KYMPPI – Kalatalouden ympäristöohjelma -hankkeen yhteistyössä Länsi-Uudenmaan Vesi ja ympäristö ry:n, Ammattiopisto Livian, Saaristomeri-ohjelman sekä valtakunnallisten vesistökunnostusverkoston ja Varsinais-Suomen vesistökunnostusverkoston kanssa. KYMPPI – Kalatalouden ympäristöohjelma keskittyi parantamaan kalavarojen elinvoimaisuutta, tuottoa ja kestävää hyödyntämistä sekä tukemaan kalavarojen luontaisen lisääntymisen edellytyksiä. Valonia osallistui kalatalouden ympäristöohjelmassa Kalojen monipuoliset elinympäristöt -työkokonaisuuden toteutukseen.

Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa elinympäristökunnostajien, vesienhoito- ja kalataloustoimijoiden sekä kuntien osaamista ja verkostoja sekä edistää kalojen elinympäristöjen kunnostamista. Hankkeessa toteutettiin kahdeksanosainen valtakunnallinen webinaarisarja, joka käsitteli vesistökunnostuksia, vesienhoitoa sekä kunnostushankkeiden suunnittelua, rahoitusta ja toteutusta. Webinaareihin osallistui yhteensä yli 800 henkilöä, joka osoitti selvästi toimijoiden tarpeen tiedon lisäämiselle. Tallenteet ja esitysmateriaalit julkaistiin Valonian verkkosivuilla, josta ne ovat katsottavissa myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Lisäksi hankkeessa laadittiin yhteistyössä Ammattiopisto Livian ja Länsi-Uudenmaan Vesi ja ympäristö ry:n kanssa valtakunnallisesti hyödynnettävä opintokokonaisuus virtavesien elinympäristökunnostuksista. Kokonaisuudessa hyödynnettiin aiemmassa Kalatalouden ympäristöohjelma -hankkeessa tuotettuja virtavesikunnostuskurssin materiaaleja. Opintokokonaisuus suunniteltiin soveltumaan Livian kalatalouden erikoisammattitutkintoon sekä hyödynnettäväksi myös muiden oppilaitosten koulutuksessa ja muilla verkkoalustoilla. Kokonaisuuden ensisijaisena kohderyhmänä ovat ympäristöalan opiskelijat, mutta sitä voidaan hyödyntää laajemmin myös kalataloustoimijoiden osaamisen kehittämisessä.

Käytännön osaamisen ja verkostoitumisen vahvistamiseksi hankkeessa järjestettiin maastoretki Varsinais-Suomen vesistökunnostuskohteille. Retkellä tutustuttiin Patakosken ja Tuimalankosken koskikunnostuksiin Koskella Tl sekä Anerionjoen Holstenkosken padonpurku- ja koskikunnostuskohteeseen Salossa.

Osana hanketta Valonia teetti paikkatietopohjaisen Varsinais-Suomen virtavesikunnostuskohteiden tarkastelun, jossa laadittiin priorisointisuunnitelma ja kriteeristö vaikuttavien ja toteuttamiskelpoisten kunnostuskohteiden tunnistamiseen. Työn tuloksena syntynyt aineisto tukee tulevien kunnostushankkeiden suunnittelua ja edistämistä. Työssä kehitettyä toimintamallia voidaan hyödyntää vastaavien tarkastelujen toteuttamisessa myös muissa maakunnissa.

Hanke sai rahoituksen täysimääräisenä Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 39 969,27 euroa. Hankkeen kustannuspaikalle jäi ylijäämää 79,70 euroa.

Valmistelija/lisätiedot
Riikka Leskinen, toimialapäällikkö
etunimi.sukunmi@valonia.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. merkitä tiedoksi KYMPPI-Kalataouden ympäristöohjelman tulokset
2. sulkea hankkeen kustannuspaikan 6061 ja siirtää 79,70 euron ylijäämän Valonian kustannuspaikalle 6010.

§ 185
We make transition -hankkeen päättäminen

VSLDno-2022-360

Varsinais-Suomen liitto toteutti ajalla 1.1.2023–31.12.2025 *We make transition! – Towards sustainable and resilient societies through empowered civil society and collaborative innovation* -hankkeen. Hanketta osarahoitti Euroopan unioni Interreg Baltic Sea Region -ohjelmasta. Koko hankkeen budjetti oli 3,3 miljoonaa euroa, josta EU:n osarahoituksen osuus oli 2,5 miljoonaa euroa. Varsinais-Suomen liiton osuus budjetista oli 331 186 euroa.

Hankkeen pääpartnerina toimi Suomen Itämeri-instituutti. Hankekonsortion muut partnerit olivat Pirkanmaan liitto (Suomi), Uudenmaan liitto (Suomi), Varsinais-Suomen liitto (Suomi), DD StratLab (Viro), Social Innovation Centre (Latvia), Vidzeme Planning Region (Latvia), Gdynian kaupunki (Puola), Baltic Institute of European and Regional Affairs – BISER (Puola), Trondelagin alue (Norja) ja Bremenin yliopisto (Saksa). Osatoteutusten paikalliset prosessit toteutettiin yhteistyössä paikallisten liitännäisjäsenten kanssa. Varsinais-Suomen liitännäisjäsenet olivat Kemiönsaaren kunta, Uudenkaupungin kaupunki, Ukipolis Oy ja Varsinais-Suomen Kylät ry.

Hankkeessa edistettiin kuntien ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kestävyysyhteistyötä järjestämällä paikallisia yhteiskehittämisprosesseja. Niissä sovellettiin tutkimusperusteisesti kehitettyä murrosareenamenetelmää, jossa luodaan innostava yhteinen tulevaisuusvisio ja tunnistetaan toimivimmat toimenpiteet sen edistämiseksi. Hankkeen tavoitteena oli tiivistää kuntien ja kansalaistoimijoiden yhteistyötä reilujen paikallisten kestävyysmurrosten vauhdittamiseksi.

Varsinais-Suomessa hanke toteutti kaksi pitkää murrosareenaa Kemiönsaaressa ja Uudessakaupungissa sekä tuki niiden oppien hyödyntämistä muissa kunnissa. Oppien hyödyntämisen tuen vaiheessa hanke tuki kahden lyhyemmän työpajasarjan järjestämistä Raisiossa ja Turun Ruissalossa. Jokaiselle prosessille valittiin aihe paikallisten tarpeiden perusteella. Lisäksi hankkeessa järjestettiin Itämeren alueen yhteinen murrosareena, johon jokaiselta toteutusalueelta osallistui kuntien, järjestöjen ja asukkaiden edustajia.

Hankkeen tuloksina syntyi kuntien, järjestöjen, yhdistysten ja asukkaiden kestävyysyhteistyöhön räätälöity versio murrosareenamenetelmästä; kaksi esimerkkikoostetta kansalaistoimijoista kestävyysmurroksen edistäjinä – Suomesta ja Itämeren alueelta; kartoitus kuntien ja kansalaistoimijoiden kestävyysyhteistyön esteistä; vaikutusarviointi murrosareenojen vaikutuksesta osallistujien muutostoimijuudelle, uusien kumppanuuksien synnylle ja konkreettiselle kestävyystyölle sekä Itämeren alueen yhteinen kestävän tulevaisuuden visio.

Paikallisia tuloksia olivat Tulevaisuuden kestävä Kemiönsaari -murrosagenda ja Uudenkaupungin Minun lähiluontoni -murrosagenda, niitä toteuttaneet 10 eri kestävyyskokeilua sekä paikallisten kestävyystoimijoiden verkostoituminen ja muutostoimijuuden vahvistuminen. Hankkeen jälkeen Kemiönsaaren murrosagenda siirtyi uuden kansalaistoimijoiden ja nuorten yhteisen Meet Our Youth -tapaamiskonseptin taustadokumentiksi ja Uudenkaupungin murrosagenda jäi hankkeessa perustetun Lumorinki-verkoston toteutettavaksi.

Hanke edisti Varsinais-Suomen maakuntastrategian 2040+ ja maakuntaohjelman 2022–2025 tavoitteita osallisuudesta, aktiivisesta kansalaisuudesta ja tekemisen demokratiasta, innovaatioiden edistämisestä sekä kestävien kumppanuuksien vahvistamisesta.

Hankkeen hyväksytyt kokonaiskustannukset olivat 331 186 euroa. Hankkeen toimenpiteet ja kulut toteutuivat suunnitellusti. Interreg Baltic Sea Region -ohjelman rahoitusta saatiin 264 948,48 euroa. Omarahoitusosuus oli 20 % laskennallisista kokonaiskustannuksista, josta 70 % kansallista vastinrahoitusta. Jäljelle jäävä omarahoitusosuus katettiin osoittamalla hankkeelle henkilöstön työaikaa. Hankkeen kustannuspaikalle syntyi 50 555,73 euroa ylijäämää, mikä johtui hankerahoituksen matkustus- ja toimistokuluihin osoitetuista palkkojen rahoitusmallista, flat rate –osuuksista sekä omarahoituksen liikakertymistä.

Valmistelija/lisätiedot
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää:

1. merkitä tiedoksi We make transition! -hankkeen tulokset ja
2. sulkea hankkeen kustannuspaikan 7045 sekä hyväksyä ylijäämän 50 555,73 € siirtämisen kustannuspaikalle 2010.

§ 186
Nordic MSP Forum -hankkeen päättäminen

VSLDno-2025-445

Varsinais-Suomen liitto toteutti 16.6.2025–31.12.2025 Nordic MSP Forum -hankkeen. Hanke rahoitettiin kokonaisuudessaan Pohjoismaisen ministerineuvoston kautta.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli luoda Pohjoismaiden merialuesuunnittelijoille ensimmäistä kertaa yhteinen yhteistyöalusta rajat ylittävien merialuesuunnittelukysymysten tarkastelulle sekä yhteisten toimintamallien kehittämiselle. Hanke edisti Pohjoismaiden välistä merialuesuunnitteluyhteistyötä, tiedonvaihtoa ja eri maiden toimintaympäristöjen ymmärrystä tukien samalla merialueiden kestävää vihreää siirtymää.

Hankkeen päätoimenpiteenä järjestettiin Nordic MSP Forum -tapahtuma Turussa 9. –10.10.2025. Tapahtuma kokosi yhteen Pohjoismaiden merialuesuunnittelun asiantuntijoita, viranomaisia ja sidosryhmien edustajia keskustelemaan merialuesuunnittelun ajankohtaisista haasteista ja mahdollisuuksista. Forum tarjosi osallistujille mahdollisuuden jakaa kokemuksia, tunnistaa yhteisiä kehittämistarpeita sekä vahvistaa maiden välistä verkostoitumista ja yhteistyötä.

Hankkeen tuloksena syntyi uusi pohjoismainen yhteistyöverkosto, joka vahvistaa merialuesuunnittelun rajat ylittävää yhteistyötä tulevaisuudessa. Lisäksi hanke lisäsi tietoisuutta Pohjoismaiden merialuesuunnittelukäytännöistä ja loi pohjaa tuleville yhteisille kehittämistoimille.

Hankkeen kokonaisbudjetti oli 250 000 Tanskan kruunua, ja hanke sai 100 % rahoituksen Pohjoismaiselta ministerineuvostolta. Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 29 777,95 euroa. Hankkeen kustannuspaikalle jäi alijäämää 1 882,76 euroa, mikä aiheutui hankeajan jälkeen käsitellystä matkakulusta.

Valmistelija/lisätiedot
Heidi Saaristo-Levin, aluesuunnittelujohtaja
Essi Kärpijoki, Suomen merialuesuunnitteluyhteistyön koordinaattori
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. merkitä tiedoksi Nordic MSP Forum-hankkeen tulokset
2. sulkea hankkeen kustannuspaikan 7059 ja siirtää 1 882,76 euron alijäämän Maankäytön ja ympäristön kustannuspaikalle 4010

§ 187
Hallintoviranomaisen päätös oikaisuvaatimukseen koskien Central Baltic -ohjelmasta rahoitetun hankkeen maksatuspäätöstä nro 173/2026

VSLDno-2024-276

Varsinais-Suomen liitto toimii Central Baltic -ohjelman hallintoviranomaisena. Hallintoviranomaisena Varsinais-Suomen liitto todentaa ja maksaa hankkeen päähakijalle EAKR-rahoitusosuuden. Maksatuspäätökset ovat hallintovastaavan (Head of Managing Authority, Merike Niitepõld) viranhaltijapäätöksiä ja ne perustuvat hallintosäännön 27 §:ään.

Varsinais-Suomen liitto on vastaanottanut Central Baltic -ohjelmasta rahoitetun WaterShed Safety Plan for controlling diffuse pollution (WSSP) -hankkeen päähakijalta, Hämeen ammattikorkeakoulu, oikaisuvaatimuksen 22.10.2026. Oikaisuvaatimus liittyy hallintoviranomaisen tekemään maksatuspäätökseen 9.10.2026 no 173/2026 ja koskee laboratoriopalvelujen kilpailutusmenettelyä sekä laboratoriopalveluista syntyneiden kustannusten tukikelpoisuutta.

Hankkeen kansallisen valvonnan yhteydessä on suomalaisen partnerin, Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry LUVY, kilpailuttama laboratoriopalvelujen kilpailutuksen kustannus todettu kokonaisuudessaan tukikelvottomaksi. Kustannus on hylätty Suomen valvojan maksatuspäätöksessä, koska palvelu on ostettu läheiseltä toimittajalta ja intressiristiriitaa on pidetty ilmeisenä. Laboratoriopalvelut oli ostettu LUVYLab Oy Ab:lta, joka on Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n (LUVY) omistama yritys.

Suomen kansallinen valvoja on vähentänyt tukikelvottomat kustannukset EU-laajuisen kilpailutusmenettelyvirheitä ja niiden vähennyksiä koskevan ohjeistuksen mukaisesti, kuten ohjelmamanuaalissa edellytetään (Art 22.6., EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) 2021/1059, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä). Hallintoviranomaisen maksatuspäätös on sisältänyt Suomen kansallisen valvojan tekemän vähennyksen.

Päähakija esittää oikaisuvaatimuksessaan, että hallintoviranomainen muuttaa maksatuspäätöstään ja hyväksyy laboratoriopalvelukustannuksen hankkeelle tukikelpoisena kustannuksena (1.882,02 €) Perustelunaan LUVY tuo esille, että he ovat tehneet laboratoriopalveluista puitesopimuksen LUVYLab Oy Ab:n kanssa.

Hallintoviranomainen toteaa perehtyneensä päähakijan toimittamaan selvitykseen liitteineen. LUVY on toimittanut ja hankintaselvityksen ja hankintapäätöksen laboratorio- ja näytteenottopalvelutoimittajan valinnasta vuodelle 2025. Laboratorio- ja näytteenottopalvelujen toimittamisesta pyydettiin 31.3.2025 tarjoukset kolmelta akkreditoidulta laboratoriolta. Määräaikaan mennessä saatiin yksi tarjous Luvy Lab Oy:ltä.

Central Baltic -ohjelman hankkeita ohjaa ohjelmamanuaali, jossa ohjeistetaan hankintamenettelyistä ja intressiristiriidoista seuraavaa:

s. 80 All costs must follow the principles of sound financial management. All costs incurred must be free from partiality and conflict of interest. By definition, this is the

case when a decision is compromised for reasons involving family, emotional life, political or national affinity, or where any economic interest or any other interest is shared with another person.

s. 89 All costs are subject to public procurement procedures. EU and national, regional, or programme thresholds have to be considered to determine the applicable public procurement procedure and that all contracts comply with the basic principles of transparency, non-discrimination and equal treatment.

Selvityksen perusteella on ilmeistä, ettei hankintapäätöksessä ole käsitelty intressiristiriitaa eikä sitä ole ennakoivasti poistettu. Ohjelman vaatima läpinäkyvyys ja menettely ei näin ollen täyttynyt.

Hallintoviranomainen ei muuta maksatuspäätöstään ja toteaa kustannusten olevan tukikelvottomia.

Valmistelija/lisätiedot
Johanna Mattila, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi
Merike Niitepõld, Managing Authority
etunimi.sukunimi@centralbaltic.eu

SUBSIDY CONTRACT for the implementation of the project CB0300189 – WSSP
Programme Manual v 6.2

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää hylätä oikaisuvaatimuksen (22.10.2026) seuraaviin asiakohtiin perustuen:

1. Ohjelman ohjeistus hanketoteuttajille (Programme Manual v 5.0) edellyttää, että ostopalvelut on tehtävä asianmukaisia lakeja noudattaen ja ilman intressiristiriitoja. Tässä tapauksessa menettelyssä on puutteita, jotka kansallisessa tarkastuksessa on havaittu.

2. Vähennys on tehty soveltaen komission kilpailutusmenettelyvirheitä ja niiden vähennyksiä koskevan ohjeistuksen mukaisesti, kuten ohjelmamanuaalissa todetaan (Programme Manual v 6.2 s.109 alaviite, “Brussels, 14.5.2019 C(2019) 3452 final" (Commission Decision of 19.12.2013 on the setting out and approval of the guidelines for determining financial corrections to be made by the Commission to expenditure financed by the Union under shared management, for non-compliance with the rules on public procurement)).

§ 188
Elina Hiltusen ero maakuntahallituksen ja hankerahoitusjaoston jäsenyydestä sekä maakuntavaltuuston jäsenyydestä

VSLDno-2026-383

Elina Hiltunen on pyytänyt eroa Varsinais-Suomen liiton maakuntahallituksen, hankerahoitusjaoston ja maakuntavaltuuston jäsenyydestä.

Varsinais-Suomen Kokoomuksen piirihallitus on esittänyt Elina Hiltusen tilalle hankerahoitusjaoston sekä maakuntahallituksen varsinaiseksi jäseneksi Janika Takataloa. Marjukka Karttunen jatkaa henkilökohtaisena varajäsenenä.

Turun kaupunginhallitus on kokouksessaan 2.11.2026 § 355 käsitellyt Elina Hiltusen eroa Varsinais-Suomen maakuntavaltuuston jäsenyydestä. Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan kaupunginvaltuusto myöntää Elina Hiltuselle eron Varsinais-Suomen maakuntavaltuuston jäsenen tehtävästä ja valitsee Jimi Mahosen hänen tilalleen Varsinais-Suomen maakuntavaltuuston jäseneksi. Jimi Mahosen tilalle ei valita uutta varajäsentä. Päätös tehdään päätöksentekopäivästä jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Varsinais-Suomen liiton perussopimuksen 12 §:n 1 momentin mukaan maakuntavaltuusto valitsee maakuntahallituksen toimikauttaan vastaavaksi ajaksi.

Valmistelija/lisätiedot
Petra Määttänen, hallintojohtaja
Sanna Reuna, hallinnon assistentti
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. merkitä tiedoksi Turun kaupunginhallituksen 2.11.2026 § 355 päätöksen, jonka mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle Elina Hiltusen eron myöntämistä Varsinais-Suomen maakuntavaltuuston jäsenen tehtävästä ja Jimi Mahosen valitsemista hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi,
2. esittää maakuntavaltuustolle, että se myöntää Elina Hiltuselle eron Varsinais-Suomen liiton maakuntahallituksen jäsenyydestä,
3. esittää maakuntavaltuustolle, että se valitsee Elina Hiltusen tilalle maakuntahallituksen jäseneksi Janika Takatalon jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Marjukka Karttunen jatkaa henkilökohtaisena varajäsenenä,
4. myöntää Elina Hiltuselle eron hankerahoitusjaoston jäsenyydestä ja valitsee hänen tilalleen Janika Takatalon jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

§ 189
Sanna Vauranojan ero saaristotoimikunnan jäsenyydestä

VSLDno-2025-416

Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus asetti kokouksessaan 20.10.2025 § 158 saaristotoimikunnan ja vahvisti sen jäsenet. Saaristotoimikunnan jäseneksi nimettiin Sanna Vauranoja ja hänen henkilökohtaiseksi varajäsenekseen Tero Kuusisto.

Sanna Vauranoja on 12.10.2026 pyytänyt eroa saaristotoimikunnan jäsenyydestä puolueen vaihtumisen vuoksi.

Varsinais-Suomen Kokoomus on esittänyt Sanna Vauranojan tilalle saaristotoimikunnan jäseneksi Suvi Kestiä.

Valmistelija/lisätiedot
Petra Määttänen, hallintojohtaja
Sanna Reuna, hallinnon assistentti
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää

1. myöntää Sanna Vauranojalle eron saaristotoimikunnan jäsenyydestä
2. valita Sanna Vauranojan tilalle saaristotoimikunnan jäseneksi Suvi Kestin jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

§ 190
Varsinais-Suomen liiton EU-edunvalvonta CPMR-järjestössä – edustajan nimeäminen liikennetyöryhmään

VSLDno-2026-459

Varsinais-Suomen liitto on jäsenenä Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) -järjestössä ja sen Itämerikomissiossa (Baltic Sea Commission, BSC). Itämerikomissio työskentelee temaattisten työryhmien kautta. Työryhmiä ovat meriasioiden, ilmasto- ja energia-asioiden, liikenneasioiden sekä arktisten kysymysten työryhmät. Työryhmissä seurataan EU-politiikan kehitystä, valmistellaan yhteisiä näkemyksiä ja edistetään jäsenalueiden tavoitteita EU-tasolla.

Maakuntahallitus päätti kokouksessaan 23.2.2026 § 25 valita CPMR:n Itämerikomission liikennetyöryhmän luottamushenkilöedustajaksi Elina Hiltusen. Elina Hiltusen luovuttua maakuntahallituksen jäsenyydestä hänen tilalleen CPMR:n Itämerikomission liikennetyöryhmään tulee nimetä uusi luottamushenkilöedustaja.

Varsinais-Suomen Kokoomuksen piiri on esittänyt, että liikennetyöryhmän uudeksi luottamushenkilöedustajaksi nimetään Janika Takatalo.

Valmistelija/lisätiedot
Petra Määttänen, hallintojohtaja
Sanna Reuna, hallinnon assistentti
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää nimetä Janika Takatalon CPMR:n Itämerikomission liikennetyöryhmän luottamushenkilöedustajaksi Elina Hiltusen tilalle.

§ 191
Ajankohtainen katsaus maakuntavaltuustolle

VSLDno-2026-450

Maakuntavaltuustossa pidetään ajankohtainen katsaus. Ajankohtaisen katsauksen pitää Business Turun operatiivinen johtaja Linda Fröberg-Niemi.

Valmistelija/lisätietoja
Malla Rannikko-Laine, edunvalvontajohtaja
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää, että maakuntavaltuuston kokouksessa 7.12.2026 ajankohtaisen katsauksen pitää Business Turun operatiivinen johtaja Linda Fröberg-Niemi.

§ 192
Maakunnan tila syksy 2026 -katsaus

VSLDno-2026-449

Varsinais-Suomen liitossa laaditaan kaksi kertaa vuodessa katsaus maakunnan viimeaikaisesta kehityksestä. Syksyn 2026 katsauksessa analysoidaan tuoreita T&K-toiminnan tilastoja sekä pureudutaan viimeaikaiseen väestö- ja työllisyyskehitykseen. Katsauksen ympäristöosiossa tarkastellaan liikenteen päästöjen sekä henkilöautojen käyttövoimaosuuksien kehityksiä.

Valmistelija/lisätiedot
Antti Vasanen, tietopalvelupäällikkö
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää, että katsaus esitellään maakuntavaltuustolle.

§ 193
Luettelo toimivallan siirtämispäätöksistä 2025

VSLDno-2026-448

Liitteet

1 Siirtämispäätökset 2025
2 Siirtämispäätökset 20.8.1993 alkaen

Varsinais-Suomen liiton hallintosäännön 2 §:n mukaan toimivallan siirtämispäätöksistä on pidettävä ajan tasalla olevaa luetteloa. Luettelo annetaan tiedoksi maakuntavaltuustolle vuosittain syyskokouksessa. Luetteloa koskevat maakuntahallituksen ja maakuntajohtajan päätökset ovat nähtävinä verkkosivulla varsinais-suomi.fi.

Luettelo toimivallan siirtämispäätöksistä 20.8.1993 alkaen on nähtävänä kokouksessa.

Valmistelija/lisätietoja
Petra Määttänen, hallintojohtaja
Sanna Reuna, hallinnon assistentti
etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää antaa luettelon toimivallan siirtämispäätöksistä vuodelta 2025 maakuntavaltuustolle tiedoksi.

§ 194
Aluesuunnittelujaoston 19.10.2026 antamat lausunnot ja käsittelemät asiat

Aluesuunnittelujaoston 19.10.2026 pöytäkirja:

- Lausunto Kustavin Ojaniemen asemakaavanluonnoksesta
- Lausunto Kustavin Suojarannan ranta-asemakaavanluonnoksesta
- Lausunto Salon Moottoritien liittymien potentiaaliset työpaikka-alueet-selvityksestä

Lausuntopyynnöt, jotka eivät anna aihetta Varsinais-Suomen liiton lausunnon antamiseen:

- Kemiönsaaren kunta: Kemiönsaaren Dragsfjärdin itäisen saariston rantaosayleiskaavan muutos, Biskopsön saari (393/17.9.2026)
- Laitilan kaupunki: Laitilan Nästin teollisuusalueen asemakaavanluonnos (422/8.10.2026)
- Lupa- ja valvontavirasto: Lupa- ja valvontavirasto: Spikesafe Oy:n Kaarinan metallinkierrätyslaitoksen YVA-ohjelma (406/30.9.2026)
- Museovirasto: Laitilan Isorahkan muinaisjäännöksen kajoamislupahakemus (420/7.10.2026)
- Oikeusministeriö: Selvitys sähkölinjoista maanomistajille maksettavista korvauksista (373/7.9.2026)
- Paimion kaupunki: Paimion Oinilan päiväkodin asemakaavanmuutos (396/21.9.2026)
- Paraisten kaupunki: Paraisten Heisalan Koppholm-Sinilehdon ranta-asemakaavanluonnos (397/22.9.2026)
- Salon kaupunki: Salon kaupungin ranta-asemakaava Koivula ja Valvela (386/11.9.2026)
- Työ- ja elinkeinoministeriö: Cinian tutkimusluvan pidentäminen Selkämerellä (388/14.9.2026)
- Uudenkaupungin kaupunki: Uudenkaupungin Hahtemaa-Niittuluoto ranta-asemakaavamuutos ja laajennus (399/25.9.2026)
- Ympäristöministeriö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain muuttamiseksi (389/16.9.2026)
- Ympäristöministeriö: Luonnos valtioneuvoston asetukseksi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen vuosina 2027-2033 myönnettävästä valtionavustuksesta (411/1.10.2026)

Ilmoitukset Varsinais-Suomen liiton luottamustoimielimien päätöksistä ovat olleet nähtävillä pöytäkirjojen tarkastusten jälkeen liiton verkkosivuilla.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus päättää merkitä maankäyttöjaoston pöytäkirjan 19.10.2026 tiedoksi eikä käytä kuntalain § 92 mukaista otto-oikeuttaan.

§ 195
Viranhaltijapäätökset

Salassapidettävät tiedot poistettu.

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus merkitsee viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat tiedoksi eikä käytä kuntalain § 92 mukaista otto-oikeuttaan.

§ 196
Tiedoksi annettavat asiat

Ehdotus
Esittelijä: Jyri Arponen, maakuntajohtaja

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi annettavat asiat tiedoksi.